

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 25. novembra 1949

Številka 47

Novi menjalni tečaj šilinga

Osnovna vrednost šilinga: 14,40 šilingov za 1 dolar

Življenjski stroški se ne bodo zvišali - S 1. januarjem znižanje nekaterih davkov za 20 odstotkov

Zvezni kancler dr. ing. Figl, podkancler dr. Schärff in finančni minister dr. Margaretha so sporočili v ponedeljek na tiskovni konferenci v finančnem ministrstvu nov tečaj šilinga napram dolarju. Do tega sklepa so prišli po daljših pogajanjih z Mednarodnim denarnim skladom in z ECA-misijo v Avstriji. Od 22. novembra je v veljavi uradni tečaj 14,40 šil. za 1 dolar. Narodna banka bo smatrala ta tečaj za osnovni tečaj. V petek 25. novembra bo prvič notiral tudi premijski tečaj, ki bo znašal za en dolar 26 šilingov. Če bo znašal premijski tečaj torej 26 šilingov za 1 dolar, potem bo stal efektivni tečaj 21,36 šil. za 1 dolar.

Za uvoze, ki se bodo vršili v okviru Marshallovega načrta in se bodo tikali življenjsko važnih proizvodov, kakor n. pr. mesa, masti, moke, sladkorja in premoga za hišno uporabo, bo ostal v veljavi stari tečaj 10 šil. za 1 dolar.

Finančni minister g. dr. Margaretha je naznanil ob priliki te konference tudi to, da bodo s 1. januarjem 1950 znižali dohodninski davek, uslužbenški davek in davek za strokovno-stanovske zbornice za 20 odstotkov.

V teku tiskovne konference je dr. ing. Figl povedal, zakaj niso določili novega tečaja že prej. Glede tega je rekel, da stara vlada zaradi volitev ni mogla izvesti te odločitve. Nova vlada je kot svoje prvo dejanje izvedla novo odločitev menjalnega tečaja. Nova vlada je mislila pri določanju novega menjalnega tečaja na to, da ne bodo narastli s tem korakom življenjski stroški. V kolikor pa tega ne bo mogoče preprečiti, bo finančni minister zato izvedel zmanjšanje davkov, ki bo enako vplivalo na davkoplačevalca, kakor da se življenjski stroški ne bi zvišali.

Finančni minister dr. Margaretha pa je v svojem govoru izjavil, da ljudje večkrat smatrajo priložitev tečaja na vladajoč tržni položaj za isto kot razvrednotenje denarja, kakor se je to zgodilo leta 1945 in 1947. V ljudeh tiči vedno strah, da se bo blago podražilo s takimi ukrepi. Ta strah pa je popolnoma neutemeljen, ker so plačevali uvozniki do sedaj inozemsko blago večkrat po veliko višjih cenah, kakor pa ga bo.

Poziv Kremiju

Britanski minister Hector McNeil je pozval zunanjega ministra Višinskega, da naj vpliva v Moskvi, da spremeni sovjetska vlada politiko, katera ji je odtujila nesovjetske narode in ki vzbuja pri teh narodih samo strah. To izjavo je podal McNeil pred političnim odborom skupščine OZN. Izjavil je:

„Vrnite se in poročajte politbiroju, da ni bilo v najhujših dneh hitlerizma nikdar podobne svetovne koalicije mnenja proti Nemčiji, kot je danes proti Sovjetski zvezi. Vi veste, da je tako. Veste tudi dobro, da obstaja diktatura, ki noče vsiliti svoje volje samo lastnemu prebivalstvu, temveč z neposredno dejavnostjo, ki narašča vedno bolj, tudi Evropi in Aziji ter s posrednimi metodami celemu svetu.“

McNeil je pozval Višinskega, da naj obvesti svoje tovariše v Kremliju o tem, da „narodi, ki želijo pristrčne odnose s Sovjetsko zvezo, vedno bolj obupujejo, ker jim sovjetska vlada to onemogoča.“

do sedaj po določitvi novega tečaja. Zaradi novega tečaja ne more torej nastati podražitev uvoženega blaga. Zvezna vlada je sporazumno z upravo Marshallovega načrta določila, da se cene onemu blagu, ki ga dobi Avstrija v okviru Marshallovega načrta, ne bodo zvišale, ker bo veljal za to blago še nadalje stari tečaj, po katerem je bilo treba plačati za en dolar le 10 šilingov. Zato so poskrbeli, da se cene mesa, sladkorja, masti, moki, gotovim zdravilom, premogu, plinu in električnemu toku ne bodo zvišale. Isto velja tudi za uvoženo blago, ki ga dobiva avstrijsko kmetijstvo iz Marshallovega načrta. N. pr. semena, krma in umetna gnojila.

Če se bodo kupci in prodajalci znali

vzdržati dejanj, ki bi lahko povzročila dvigovanje cen in ostali disciplinirani, se bo lahko posrečilo ustaviti neupravičeno navijanje cen, v tem slučaju bo celo mogoče spraviti cene zopet na ono raven, na kateri so bile. Seveda je predpogoj za to zaupanje prebivalstva v ukrepe nove vlade in trezen premislek vsakega ukrepa vlade.

Glede uvoza je dr. Margaretha izjavil: „Trgovinski uvoz bo razdeljen v razrede. Blago, ki je posebno važno za življenjsko raven, bo uvoženo po uradnem tečaju; blago, katerega uvoz ni posebno zaželen, bo uvoženo na podlagi premijskega tečaja; uvoz vsega ostalega blaga pa se bo moral vršiti na podlagi efektivnega tečaja.“

Diplomatska vojna Beograd-Moskva

Londonski list „Times“ objavlja 21. novembra dopis svojega lastnega poročevalca iz Beograda, ki pravi, da je jugoslovanska vlada izgnala podpolkovnika Zenkoviča, ki je bil pomočnik sovjetskega vojaškega atašeya v Beogradu, dalje g. Vasilija Kirsanova, zastopnika sovjetskega informacijskega ministrstva, in pa sovjetskega konzula v Zagrebu, g. Vladimirova. Kot vzrok svoje odločitve navaja jugoslovanska vlada, „da so se omenjeni udeleževali špijonaže in sovražnega udejstvovanja proti Jugoslaviji“.

Nota, ki je zahtevala, da naj bodo omenjeni sovjetski uradniki odstranjeni iz Jugoslavije, je bila predana sovjetskemu poslaništvu v ponedeljek. Omenjeni so odpotovali v četrtek; dan po-

preje, v sredo, pa je jugoslovansko poslaništvo v Moskvo prejelo od sovjetske vlade zahtevo, da odpokličejo odpravniška poslova na njihovem poslaništvu, g. Latinoviča. Sovjeti so bili prvi, ki so objavili vse te odpoklice, Jugoslavlani niso odkrili cele zadeve do pretekle nedelje. Dopisnik pristavlja, da je osobje vojaškega atašeya sovjetskega poslaništva v Beogradu še razmeroma veliko. Med njimi je še en general in štirje vojaški atašeyi.

Agencija Reuter pa poroča iz Beograda, da je jugoslovanski zastopnik na vprašanje, če pomeni odpoklic diplomatskih uradnikov ukinitvev diplomatskih odnošajev med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo, odgovoril, da to ne pomeni ukinitvev diplomatskih odnošajev.

Da bo kruha za vse . . .

Ta teden zaseda v Washingtonu FAO (organizacija za prehrano in poljedelstvo, ki je oddelek Združenih narodov). Glavna naloga te organizacije je, odpraviti najbolj kričeče nedostatke našega časa: da namreč obstoja glad istočasno, ko imamo na svetu nadproizvodnjo živil. Pred sabo imajo zastopniki pri konferenci načrt za ustanovitev osrednjega tržnega urada, katerega glavna naloga naj bi bila v tem, da usmeri nadproizvodnjo živil v one predele sveta, kjer vlada lakota in kjer ne morejo kupiti odvišne prehrane, ker nimajo zadoštil dolarjev ali zlata, da si nabavijo živila pod sedaj obstoječimi pogoji.

Novi načrt, s katerim hočejo lakoto

sredi naproizvodnje živil, je pripravil pododdelek FAO-a in njegova osrednja točka je otvoritev mednarodne osrednje tržnice. Ta naj bi začela obratovati s 5 milijoni dolarjev, katere bi plačale države članice v svojih lastnih valutah. V tej tržnici bi potem države, ki potrebuje živila, nakupile brez dolarjev in brez zlata v svoji lastni valuti odvišno proizvodnjo, v prvi vrsti poljedelske pridelke, katere bi v glavnem stavila na trg Amerika kot glavni proizvajalec živil.

Ta teden bo Amerika v glavnem odločila na konferenci nadaljnji razvoj tega načrta, ker je ona v prvi vrsti odločujoči činitelj.

Britanska zunanja politika

Ko je zastopnik britanskega ministra Mayhew zaključil pretekli teden debato v spodnji zbornici o britanski zunanji politiki, je dejal, da se v Evropo počasi vrača pomirjenje. Zahod si je pridobil celo vrsto zmagov vojni.

Ko je odgovoril konservativnemu zastopniku, je Mayhew izjavil, da Velika Britanija ne sme zmanjševati pomena sovjetske nevarnosti. Dodal pa je, da glede tega tudi ne sme delati zmede in drugih prenapljenih korakov. Zahodne ideje so pričele dajati pobudo in stalno krepijo svojo premoč nad komunizmom. Komunistična gonja proti Marshallo-

vem načrtu in atlantskemu sporazumu v zahodni Evropi je propadla. Nato je Mayhew izjavil: „Enotnost in moč zahoda sta narastla.“

Britanski zunanji minister Bevin, ki je otvoril debato, je govoril o isti stvari. Odkar se je razbilo sodelovanje štirih velesil — je dejal Bevin — je Velika Britanija vedno težila za tem, da utrdi in oživi Evropo ter ustavi komunistično poplavo na zahodu. Nadalje je pripomnil, da je sedaj mir v večji meri zagotovljen zaradi enotnosti zahodne Evrope in podpisa atlantskega sporazuma, ki je ustavil vstajajoče rožljanje pre-

vratnih sil v Franciji in Nemčiji. Zamotani obrambni stroj v okviru atlantskega sporazuma se je pričel oblikovati in sedaj je treba predelati vojaško organizacijo bruseljske pogodbe v atlantski sporazum.

Zunanji minister je precejšniji del svojega razgovora posvetil tudi nemškemu vprašanju. Pri tem je opozoril, da je treba skrbno paziti pri določanju nove politike do Nemčije, da ne bi s tem ustvarili novih težav v Evropi. Bevin prav nič ne dvomi, da se ne bi bilo mogoče sporazumeti glede sprejema Nemčije v Evropski svet, vendar pa je treba pri tem upoštevati varnost Francije in Belgije.

Glede razdiranja nemških tovarn je dejal, da skušajo zahodne velesile nekoliko spremeniti postopek. Bevin želi, da bi se nemško gospodarstvo postavilo na lastne noge, a je pri tem treba paziti na varnost.

Vodja opozicije Churchill je kritiziral vladno politiko glede razdiranja nemške industrije. Pohvalil je napredek britanskega področja Nemčije po vojni. Toda nemogoče je bilo — je rekel Churchill — spraviti v sklad Bevinovo vztrajanje za nadaljnje zakasnjeno razdiranje nemških industrijskih naprav s svobodnimi volitvami v zahodni Nemčiji. Posledica tega je bila — je dejal —, da so lahko zahodnim demokracijam sovražne nemške sile to vprašanje popolnoma izrabile v svoje namene.

Mayhew je v zaključnem govoru opozoril, da je bilo razdiranje nemških tovarn dosledno in so se morali pri tem pač ozirati na ravnovesje med potrebami evropske varnosti in potrebami evropske obnove. Churchill dolži vlado, da je odgovorna za politiko vseh treh velesil do Nemčije; s tem da to stvar pretirava, je dejal Mayhew, kaj malo koristi bodočim odnosom med Anglijo in Nemčijo ter evropsko in evropski enotnosti.

Londonski „Times“ piše v zvezi z debato:

„Debata o britanski zunanji politiki v spodnji zbornici je bila ravno o pravem času. Predvsem so razpravljali o zahodni Nemčiji in zahodni zvezi in v obeh primerih se je stvar razvila v novo stopnjo. Z izjemo nekaterih skrajnih levičarjev so vsi poslanci priznali, da je na splošno britanska vlada izbrala pravilno pot. Kdor upošteva veliko nevarnost pred dvema ali tremi leti, ko se je zdelo, da bodo komunisti v Franciji in Italiji vsak čas prišli na oblast in je bila zahodna Nemčija še popolnoma zapuščena, mora tedaj videti, kakšen napredek smo dosegli na poti k trdnosti in zaupanju.“

Atlantska obrambna pogodba

Louis Johnson, obrambni minister Združenih držav in načelnik obrambnega odbora severnoatlantske pogodbe, je objavil, da se bodo prvega decembra sestali v Parizu obrambni ministri podpisnic atlantske pogodbe, ki tvorijo obrambni odbor.

Istočasno so objavili, da se bo tudi vojaški odbor sestal v Parizu 29. novembra. Člani tega odbora so načelniki generalnih štabov vseh pogodbenih držav. Odboru načeljuje trenutno general Omar Bradley, predsednik načelnikov generalnih štabov Združenih držav. Ta sestanek vojaškega odbora bo drugi, enako kot bo tudi sestanek obrambnega odbora drugi.

Po izjavi ameriškega obrambnega ministra bo obrambni odbor na svojem sestanku „nadaljeval z izdelavo načrtov za popolno obrambo severnoatlantskega področja“. Obrambni odbor bo sprejel predloge vojaškega odbora glede načrtov za izpopolnjenje obrambe in medsebojne pomoči.

Politični pregled

LJUDSKA DEMOKRACIJA IN ŽIDJE

Dopisnik londonskega „Timesa“ poroča iz Tel Aviva, da je izraelski poslanik v Romuniji g. Rubin zaprosil za razrešitev njegove dolžnosti. Ta prošnja ni prišla nepričakovano, ker se odnosi med Izraelom in Romunijo stalno slabšajo zaradi težkoč, ki jih dela romunska vlada Izraelcem pri izseljevanju v Izrael.

Poslanik Rubin se je odločil za svoj korak potem, ko se je komunistična vlada pritožila pri izraelskem poslanstvu zaradi govora, ki ga je imel pred kratkim izraelski ministrski predsednik Ben Gurion in v katerem je le na malo prikrit način napadel Ano Pauker, romunskega ministra za zunanje zadeve. Ben Gurion je v svojem govoru rekel:

„Židinja v vzhodnoevropski državi bi v svojem položaju kot minister rada priklicala glad v izraelsko državo s tem, da hoče preprečiti Židom v njeni državi izselitev v njihovo lastno državo.“

Kakor pravijo poročila, ki prihajajo v Tel Aviv, je popolnoma jasno, da poizkuša romunska vlada na vse načine prisiliti Žide k asimilaciji v Romuniji celo s tem, da prepovedo delo Židom, ki niso člani proticionistične židovske demokratske lige pod komunističnim nadzorstvom. Vse diplomatske pritožbe, ki jih je izraelska vlada vložila pri romunski in celo pri sovjetski vladi, da bi omilila romunska stališča proti Židom, so komunisti kratkomalo ignorirali.

PO POMOTI OBSOJEN IN USMRČEN

Reuter poroča iz Dunaja, da je tamošnji list „Wiener Kurier“ objavil, da se je Jugoslavija opravičila pri avstrijski vladi in ponudila odškodnino za neupravičeno usmrtilitev podpolkovnika Otona Wehoferja julija 1948. Imenovani je bil višji avstrijski policijski častnik in so ga Jugoslovani usmrtili kot vojnega zločinca.

Kot vir navaja list dobro poučene kroge avstrijskega zunanjega ministrstva in pravi, da je Jugoslavija rekla, da je bila usmrtilitev juridična zmotna. Kakor pravijo Jugoslovani, se je sedaj izkazalo, da je bila obsodba izvršena samo na podlagi delnih dokazov. Wehoferja so Jugoslovani zahtevali l. 1947 od Francozov iz predela Dunaja, ki je pod francosko okupacijo. Francozi so ga izročili vkljub avstrijskim protestom, narkar ga je jugoslovansko vojaško sodišče obsodilo zaradi zločinov, ki jih je baje zagrešil nad srbskim narodom za časa nemške okupacije.

POLITIČNI ODBOR OZN RAZPRAVLJA O SPREJEMU NOVIH ČLANIC

Posebni politični odbor razpravlja sedaj o tem, kako naj Glavna skupščina reši vprašanje sprejema novih članic, ki je ostalo na mrtvi točki v Varnostnem svetu. Sovjetska zveza je namreč s svojim vetom onemogočila vstop v Združene narode devetim državam, katerih prošnje za sprejem je odobrila večina. Te so: Avstrija, Ceylon, Finska, Irska, Italija, Transjordanija, Korejska republika, Nepal in Portugalska. Sovjeti niso še v ničemer spremenili svojega stališča. Nekateri člani odbora so mnenja, da ima Glavna skupščina pravico dokončne odločitve o sprejemu novih članic, kjer se veto ne uporablja. Argentina je predlagala, naj bi vprašali za svet o tej zadevi mednarodno sodišče.

Sovjetska zveza predlaga, da naj bi Glavna skupščina zahtevala ponovno proučitev vseh teh držav v Varnostnem svetu, razen Korejske republike. Slični sovjetski predlog je bil že v preteklosti odbit, ker bi s tem prezrli določila Listine Združenih narodov. Ameriški delegat je zahteval, da je treba pretehtati vsako državo po njenih zaslugah v skladu z Listino združenih narodov, ne pa iz drugih ozirov.

Združene države, Velika Britanija, Francija in Kitajska so pripravljene skleniti s Sovjetsko zvezo sporazum, da se odpovedo vetu glede sprejemanja novih članic v Združene narode. Sovjetska zveza pa se je temu predlogu uprla in še vedno zahteva neokrnjeno pravico veta.

ODMEVI NA IMENOVANJE MARŠALA ROKOSOVskega ZA POLJSKEGA VOJNEGA MINISTRA

Značilni so mnogi odstavki v komentarjih ameriškega tiska glede imenovanja maršala Rokosovskega za vojnega ministra in poveljnika poljske armade.

Znani „Washington Post“ pravi, da je zelo mogoče, da bo Sovjetska zveza podvzela slične korake v drugih svojih satelitskih državah.

„New York Times“ pa pravi, da je Sovjetska zveza sedaj razširila formalno svoje meje do Odre in Neisse ter pravi: „Ta korak si moramo razlagati kot nove priprave za dosego — kar je in kar je vedno bil najvišji cilj sovjetske politike, namreč — popolno vključenje in podjarmljenje narodov pod Sovjetsko zvezo.“ Enako poudarja francoski desničarski list „L'Intransigent“, da so s tem izginili na Poljskem zadnji znaki svobode in da sedaj tudi ostale satelitske države vedo, kaj jih čaka.

Še bolj značilni pa so odlomki levičarskega tiska na zapadu, ki ima še možnost izraziti svoje mnenje. Znani francoski „Franc-Tireur“, katerega so v preteklosti vedno smatrali za komunistično glasilo, piše: „To je tretja doba v sovjetski zgodovini. Prva je bila sodelovanje z nekomunističnimi strankami, druga je bila doba ene same stranke... zadnja doba pa je nastopila, ko je Rusija zagrabila s svojimi rokami vse kontrolne naprave. Naj pristavimo le še, da je razlog, ki ga navajata Moskva in Varšava, le majhna pomena. Maršal je poveljeval na fronti ob Visli, ko je Varšava ob času svojega herojskega upora zastoj čakala na pomoč Rdeče (sovjetske) armade proti nacistom. Sovjetska zveza nima nobene druge možnosti kakor to, da porine svoje satelite naravnost pod nadzorstvo svoje lastne vojaške organizacije.“

Enako se tudi levičarski list „Combat“ spominja nezainteresiranosti Rokosovskega za časa varšavske ustaje in poudarja, da taki prikriti ali neprikriti nasilni ukrepi odvrtaajo od Rusije in komunizma vse njihove prijatelje po deželah, ki so v njihovi oblasti. Časopis pravi tudi, da ti neprestani nasilni ukrepi z nasiljem uvajajo kolonizacijski režim nad vzhodnoevropskimi državami, kar pomeni, da se sovjetski sistem ruši.

Na koncu pravi levičarski list „Combat“:

„Nikakor nismo pričakovali, da bo morala Sovjetska zveza priznati svoj poraz na tak način.“

Drobne novice

Varšavski radio je sporočil, da je baje aretirani francoski konzul Andre Simon Robineau „priznal“ svoje vohunsko delovanje. (Poznamo taka, po metodah komunističnega terorja izsiljena „priznanja!“). Kakor pravi varšavski radio, bo Robineau sojen pred poljskim sodiščem. Francoski veleposlanik v Varšavi je vložil oster protest. Poljska policija je aretirala tudi tolmača pri francoskem veleposlanstvu, ki je francoski državljani.

Kakor poroča Reuter, je napadel ministrski predsednik ljudske republike Slovenije Miha Marinko v svojem govoru v Mariboru notranji režim v Sovjetski zvezi. Do sedaj so jugoslovanski komunisti kritizirali le sovjetsko zunanjo politiko.

Francija je stopila uradno v stik z državami Beneluksa t. j. z Belgijo, Nizozemsko in Luksemburško ter z Italijo zaradi ustanovitve pokrajinske gospodarske zveze. Francoska vlada je poslala vsem tem državam spomenice, v katerih razlaga svoje stališče glede tega vprašanja.

Londonski radio je poročal, da so zaprosili vsi člani češkoslovaške reparacijske komisije v britanski coni Nemčije za zatočišče. Njih želji so ugodili. Vodja te komisije je izjavil, da želijo živeti samo pod sistemom, ki dovoljuje človeku živeti po svoji vesti.

„United Press“ poroča iz Beograda, da je albanski ministrski predsednik general Enver Hodža v Moskvi na tajnem obisku. Vzrok obiska so velike skrbi in upanje, da bo dobil od Sovjetske zveze več pomoči. Baje je Hodža odpotoval iz Tirane že 14. novembra s sovjetskim letalom v spremstvu neimenovanega sovjetskega generala.

Francija je sedaj še edina država, ki ima svoje diplomatsko zastopstvo v Tirani. Francoski diplomat, ki je prispel v Beograd, je potrdil vest o potovanju gen. Hodže. Hodža je odpotoval v Moskvo dva dni potem, ko je Jugoslavija odpovedala zavezniško pogodbo z Albanijo, kar je brez dvoma pripomoglo k njegovemu nenadnemu odhodu, da zaprosi za nujno pomoč.

Kakor pravijo, je albanski diktator zahteval, da osebno zaprosi Kremelj za podporo, ker se gospodarski položaj iz dneva v dan slabša. Kakor pravijo, hoče albanski ministrski predsednik dobiti „karkršno koli javno priznanje za sovjetsko zanimanje in simpatije za Albanijo“, česar njegova razcapana armada sedaj težko pričakuje enako kakor njegovi lačni državljani. Zaradi vsega tega raste vsak dan število onih, ki simpatizirajo z maršalom Titom, česar se je Hodža zelo ustrašil.

„Reuter“ poroča iz Washingtona, da je jugoslovanski zunanji minister Edvard Kardelj obiskal ameriškega zunanjega ministra Deana Achesona in se z njim razgovorjal pol ure. Z jugoslovanskim zunanjim ministrom je bil tudi jugoslovanski poslanik Sava Kosanovič, ki je izjavil, da Kardelj naslednji dan odpotuje iz Amerike in da se je šel posloviti od ameriškega zunanjega ministra.

Istotako so odpotovali tudi nekateri drugi člani delegacije, med njimi Djilas in Djerđa.

„Tanjug“ (Beograd) poroča, da so odkrili na Reki spominsko ploščo newyorškemu županu Fiorellu la Guardia. Spominsko ploščo so vzdali v hišo, v kateri je la Guardia živel od 1904 do 1906 kot predstojnik ameriškega konzulata na Reki. Na plošči je napis: „V tej

hiši je živel Fiorello la Guardia, prijatelj narodov Jugoslavije, oznanjevalec miru in mednarodnega sodelovanja“.

Gospodarski opazovalci so mnenja, da pomeni obisk ameriškega finančnega ministra na Japonskem dokaz za to, da se načrt za azijski Marshallov načrt vedno bolj oblikuje.

„Reuter“ poroča iz Trsta, da je don Frederigo Martinez Mesiana, zastopnik španske republikanske vlade v izgnanstvu odpotoval iz angloameriške cone Trsta v Beograd. Krajevni opazovalci smatrajo, da to potovanje potrjuje obstoj vezi med Titom in španskimi begunci.

Britanski finančni minister sir Stafford Cripps je izjavil na neki tiskovni konferenci, da so gospodarski izgledi Velike Britanije po devalvaciji funta dobri. Zlate in dolarske rezerve Velike Britanije so se zvišale v času od 18. do 30. septembra za 20 milijonov funtov in od takrat stalno naraščajo. Po mnenju g. Crippsa imajo mnogi ljudje popolnoma napačne predstave o gospodarskem položaju Velike Britanije.

POSEBNI PREDSTAVNIKI MEDNAROD. BEGUNSKA ORGANIZACIJE

Mednarodna begunska organizacija je imenovala pet svojih predstavnikov in jim poverila nalogo, da iščejo delo in dom za posamezne begunce, ki nimajo pogojev za izselitev na splošni podlagi.

Ti posebni predstavniki bodo začeli svoje delo pred 1. januarjem prihodnjega leta. Skušali bodo najti delo za 26.000 strokovnjakov in drugih zelo kvalificiranih delavcev kakor tudi za druge vrste beguncev, ki jih navadno odbijajo komisije držav, ki so pripravljene sprejeti begunce. Begunci te vrste so: starejše osebe, družine, katere glava je starejša oseba, ki pa je drugače fizično sposobna za delo, vdove, neporočene matere, ločene žene, ki imajo otroke pod 17 letom, prevelike družine, ki se ne morejo takoj neposredno same vzdrževati in pri katerih je en član družine fizično ali duševno nesposoben in je zaradi tega cela skupina nesposobna za izselitev.

Sovjeti ustvarjajo razkroj v Koreji

KAKO SE SOVJETSKA ZVEZA NORČUJE IZ ZDRUŽENIH NARODOV

John Cardwell

Koreja, imenovana tudi z neprimerim imenom Chosen, to se pravi „zemlja jutranjega miru“, je še nadalje pozorišče nasilstva in sovjetske trme. Zadržanje Sovjetov je onemogočilo večkratna prizadevanja Združenih narodov, da bi pomirili nasprotno stranke ter dosegli sodelovanje med južno in severno Korejo, ki je pod sovjetskim nadzorstvom ter slednjič zagotovili mir vsemu polotoku. Korejo so 15. avgusta 1948 proglasili za republiko. Zaradi veta, ki so ga Sovjeti 8. aprila 1949 vložili pri Varnostnem svetu OZN, Koreja še do danes ni članica Združenih narodov.

Sovjetski ekspanzionizem

Stalna težnja Sovjetske zveze po zasedbi cele Koreje se naslanja na staro izjavo, da želi ves narod komunizem. Za uresničenje tega cilja so se Sovjeti zatekli h grožnjam in samopašnosti ter so izjavljali, da je javna uprava na Koreji izprajena. Organizirali so tudi krvave vstaje.

Ne samo korejska republika, temveč tudi Združene države in Organizacija Združenih narodov samih so postale tarča obrekljive sovjetske gonje. Vsekakor pa se dá zlahka dokazati, da so toliko Sovjeti kot tudi komunistična vlada severne Koreje neposredni krivci vseh zločinov, ki jih pa sami skušajo naprtiti drugim.

Na kratko naj bodo tu opisani dogodki, ki so privedli do sedanjega položaja. Sovjetska zveza je pričela z obstrukcijo v času Glavne skupščine OZN v novembru 1948, ko Češkoslovaška ni uspela s predlogom, da bi zaslišali severnokorejsko vlado.

Nadalje je slovanski blok poizkusil odbiti predlog Glavne skupščine, ki je priznaval ustanovitev zakonite vlade v korejski republiki ter predlagal čimprejšnji umik tujih čet in združitve se-

verne in južne Koreje ter spodbujal k večjemu trgovinskemu razmahu.

Ta poizkus pa ni uspel, ker je bil predlog sprejet z 48 proti 6 glasovom slovanskega bloka. Zasedbene čete Združenih držav, razen skupine svetovalcev, so odpoklicali s polotoka ob koncu preteklega junija.

Koreja ostane še nadalje deljena

Zaradi sovjetskega nasprotovanja proti delu začasne komisije OZN na Koreji so morali komisijo znova sestaviti. Ta je obiskala ponovno deželo v preteklem februarju z upanjem, da se ji posreči izvesti določila predloga OZN. Vsi tozadevni poizkusi v severni Koreji so ostali brezuspešni. Sovjeti so pričeli s svojo brezobzirno propagando tako, da ni bilo moči doseči združitve obeh delov Koreje.

Pozneje so se vrstila razna trenja med komisijo OZN in vlado korejske republike, ki se je brzkone bala za svoj prestiž. Tisto malo, kar je bilo mogoče doseči, je dokazovalo dobro voljo Združenih narodov, ki je nihče ni zanikal razen Sovjetske zveze.

Na kratko, komunisti so obema komisijama Združenih narodov prepovedali vstop v severno Korejo ter ju s prezirno sramotili skupno z Združenimi narodi in ustvarili lutkovno podložniško državo. Naslednje volitve so bile le navadna sleparija in sovjetske izjave o severni korejski vladi nikakor niso odgovarjale resnici. Ta je namreč vedno odrekala svojim državljanom osnovne pravice ter prisilila eno desetino prebivalstva, da se je zateklo v južno Korejo. Izmisli si je tudi vsemogoče pretveze, s katerimi je ovirala delovanje reprezentativnih ustanov južne Koreje ter tako povsem onemogočila namena Glavne skupščine OZN.

To so torej vzroki, ki so onemogočili vse poizkuse za rešitev korejskega vprašanja.

Jos. V. Stalin

v družini, semenišču in političnem življenju

Večini ljudi predstavlja Josip Stalin bolj nekak simbol kot pa resničnega človeka. Z določenega stališča se nam zdi kot nečloveška prikazen ali pa kot orakelj (proročišče) modrosti; včasih predstavlja mednarodni komunizem in grožnjo svetovne revolucije; drugič hočemo spet z njegovo osebo označiti vse, kar je ruskega. Skratka, skoraj nemo-goče ga je videti drugače, kot le skozi naočnike naših predsodkov.

Najnovejšo delo Izaaka Deutschera („Stalin“ — A Political Biography, Oxford University Press) nam podaja nepristransko sliko, ki sloni na težavnem proučevanju in dolgoletnem poznavanju sovjetskih vprašanj te na poizvedbah pri osebah, ki so poznale Stalina v raznih dobah njegovega življenja. Vse-bina knjige odgovarja prav dobro svo-jemu podnaslovu; Deutscher je london-ski časnikar, ne pripoveduje tega, kaj Stalin pri zajtrku je ali kaj pije pri ko-silu. Z vso dobro voljo bi tega tudi ne mogel povedati, ker je Stalin preprečil, da bi objavili nove podrobnosti njego-vega zasebnega življenja; on nikakor ne mara, da bi se take reči vrinile v pre-čudno legendo, ki so jo spletli okoli njega.

Za čitatelja te knjige so vsekakor najbolj zanimiva nekatera nepolitična poglavja, ki rišejo značaj mladega Jo-sipa Visarjonoviča Džugašvilija, še pre-dno je pričel s svojim političnim delom, ki je napravilo iz njega Josipa Stalina (t. j. „jeklenega“), najbolj oblastnega političnega moža na svetu.

Stalin, sin bivših tlačanov, je rasel v velikem pomanjkanju. Njegov oče je bil ves predan žganju, ki ga je napra-vilo okrutnega suroveža; kakor pripo-veduje nek Stalinov prijatelj iz otroške dobe, ki je omenjen v tej knjigi, „so ne-zasluzeni in hudi pretepi napravili iz dečka popolnoma sličnega svojemu očetu po divjosti in neusmiljenosti.“ Da se obrani, pravi pisec, je deček postal „nezaupljiv in oprezen ter iznašel izgo-vore, da prikrije in lažje prenese“; to so svojstva, ki so določila njegovo uso-do, kakor nam jasno kažejo dogodki, ki so sledili.

V vaški šoli, kjer je bil eden izmed boljših učencev, se je mladi Džugašvili navzel razrednega sovraštva, ker je ve-čji del njegovih sošolcev pripadal zelo bogatim družinam ter so ga ti zaradi revščine njegovih staršev poniževali, čeravno je bil nadarjenejši od njih.

Ko je Stalin o petnajstem letu vstopil v pravoslavno semenišče v Tiflisu, je to bržkone storil na željo matere, kateri se je dozdevalo, da bi bil duhov-niški poklic najvišji položaj, ki bi ga za-mogel doseči tlačanov sin. Ta sin pa se ni pokoril trdemu duhovniškemu ređu, ki je obsodil vsako prevratno misel in dejanje. V tistem času se je Stalin uprl proti veri, carju in proti vsej svoji oko-lici, da se združi s socialističnim revolu-

cionarnim gibanjem. Povračal je sum-ničenja duhovnikov s prevaro in hinav-ščino, dokler ni bil končno po petih le-tih izključen iz semenišča.

Tako je na daljnem Kavkazu pred več kot petdesetimi leti nastajalo razo-čaranje, jeza in sovraštvo, ki so povzro-čili smrt mnogih tisočev, milijoni ljudi pa so trpeli pod nasiljem in zaradi ztra-hu pred grozovitostjo vojne. Ti občutki so bile nedvomno tajne sile, ki so dale obliko in smernice sovjetski politiki, katero občutijo sedaj vsi ljudje na sve-tu; zdi se nam skoraj škoda, da smo tako malo vedeli o silah, ki so za njo.

Kdor čita Deutscherjevo knjigo, bo takoj uvidel, da skuša knjiga to pra-znino odpraviti. Pisec je sestavil natančno, prodirno in nepristransko sliko tega moža. Prikazuje nam lik tajinstve-nega moža, polnega nasprotij, ki postane končno sličen vsemu tistemu, kar je sovražil in kar se dogodi često vsem prevaranim.

Leta 1902 je mladi revolucionar Sta-lin napisal: „Ničesar ni bolj nevarnega za oblast trinoga, kot je radovednost ljudstva.“ Pozneje je moral zatre-ti ne samo radovednost ljudstva, temveč tu-di najmanjši dvom o svoji oblasti in nez-motljivosti; pridobiti si je moral tisto

slepo pokorščino 200 milijonov Rusov, kateri si je upiral v semenišču, moral je zatre-ti vsako nasprotje s trajnim ustrahovanjem in krvavimi čistkami, pri katerih bi od sramu zardeli tudi najbolj despotski ruski carji.

Deutscher nam ga tudi prikazuje kot navadnega, prozaičnega in dovolj skro-mnega moža, „ki je z velikim trudem napravil iz sebe živo božanstvo ateisti-čnega komunizma“; kaže nam ga kot neumornega delavca, katerega so ne-opazovano grenila dolga leta bleščeče postave Lenina in Trockija in ki se se-daj maščuje s poveličanjem samega se-be z neverjetnim pompom in z naravnost slabim okusom. V njem vidimo moža, ki je bolj zvit politik kot pa teo-retik; bolj birokratičen upravnik kot pa zasnovatelj načrtov; mož, katerega so mnogokrat presenetili dogodki in ga prisilili, da je izzval krize. Skratka, člo-vek, ki je uničil svobodo za svobodo sa-mo zato, da kakor koli že ohrani svojo nez-motljivost.

Važno je, da svet vé kolikor le mogo-če o Stalinu kot človeku in ne o Stali-nu kot simbolu, ker to bo odpravilo pre-tirano bojazen, s katero nekateri gle-dajo na Stalina. Zares je Stalin mož, ki se ga moramo bati kot ošabnega in neusmiljenega trinoga; je pa tudi umr-ljiv, postaran mož, ki trpi zaradi svojih slabosti in neodločnosti, ki so lastne vsem ljudem. Kar se pa tiče zunanjega sveta, mu Stalin predstavlja Sovjetsko zvezo. (CAD)

Komunistična filozofija in evropski razumniki

Neki francoski profesor je pred krat-kim napisal daljšo razpravo, v kateri primerja, kako na eni strani nekateri evropski razumniki osuplo in tesnobno gledajo na svet in njegovo bodočnost in kako so marksisti po drugi strani hla-dnokrvni, kajti njihova filozofija jim omogoča, da lahko — kakor oni mislijo — zanesljivo presojujejo ne le samo to, kar se zdaj dogaja, marveč da lahko predvidevajo tudi prihodnje dogodke. Marksist je prepričan, da njegovo giba-nje pospešuje napredek človeštva. Nje-gova propaganda in taktika sta mu po-roštvo, da bo ta razvoj čim nageljši in da bo svetu čim prej prinesel blaginjo.

To preprosto in naivno ter znanstve-no neutemeljeno prepričanje je vseka-kor velik vir moči v komunističnem gi-banju. Iz tega prepričanja črpajo mar-kristi močno silo fanatičnega navduše-nja. To prepričanje ljudi očara ter jih oropa sposobnosti za kritično presoja-nje. Marksisti sprejemajo Marksa kot preroka, ki je odkril ne le nekatere va-žne resnice, marveč resnico samo kot tako; potrebno je le, da človek Marksa razume, pa najde v njem „zanesljivo“ vodilo.

Utegnilo bi se pripetiti, da bi ljudje Marksa sporno tolmačili. K sreči pa imamo — tako pravijo komunisti — prav tako nezmotljive tolmače, kakor

je bil Marks sam. Ta tolmača sta Lenin in Stalin. Ker imata ta dva tolmača za seboj izurjeno moč in silo največje dr-žave v Evropi, se njuna razlaga resnice opira na prav tako mogočno in tvarno silo, kakor so se ideje francoske revolu-cije opirale na silo Napoleonovih osv-ojitev. Občutek varnosti, ki izvira iz take prijemljive opore, je gotovo v dana-šnjem spopadu idej dokaj važen. Tudi ni dvoma, da bi to sem pa tja utegnilo vplivati na duha in zaupanje nasprotni-kov komunizma. Marsikdaj slišimo pri-pombo, da je jasno, da je prav komuni-zem tista oblika, ki jo demokracija do-biva v Evropi. Zaradi tega naj bi bile vse svobodoumne sile obsojene na po-raz, češ da je komunizem edina rešitev pred tako imenovano reakcijo.

Kdor misli tako, je prepričan, da bo-do evropski narodi drug za drugim de-ležni usode Čehov in Slovkov. Tak člo-vek v resnici oznanja, naj se človeštvo odpove svojim najvažnejšim duhovnim in moralnim pridobitvam, saj jih demo-kracija tako ne more več uveljavljati.

Tako mišljenje je ne samo nevarno, marveč tudi zmotno. Kako je s komuni-zmom in demokracijo, vidimo na sovjet-skem primeru. Komunizem v Sovjetski zvezi po 30 letih ni mogel ustvariti ni-česar, kar bi vsaj od daleč zaslužilo ime demokracije. Celu občudovalci sovjet-

ske revolucije trdijo, da bo potrebnih še nadaljnjih 30 let, preden utegne so-vjetsko ljudstvo uživati vsaj nekaj tiste svobode in tistih pravic, na katere so na primer navajeni Britanci. Nesposob-nost komunizma in njegovih voditeljev se kaže prav v tem, da je bilo treba 30 let, preden so po lastnem prepričanju dosegli takšno stanje, iz katerega uteg-ne v nadaljnjih 30 letih zrasti kaj, kar bi bilo podobno demokraciji. Pomislimo, kaj bi na primer kateri koli svobodni narod na svetu dejal, če bi mu njegovi prvaki oznanjali, da bo šele po 60 letih trpljenja in odpovedi dosegel nekaj, kar ne bo več policijska država?

Preprijanje, da ni druge izbire za re-šitev demokracije kakor komunizem, je torej povsem napačno. Od komunizma si ne moremo ničesar obetati. Zaradi tega nas ne sme slepiti njegova politi-čna, gospodarska in vojaški sila, mar-več moramo gledati, koliko je močna in koliko je vredna njegova idejna vsebina.

Ne moremo si rešitve za človeštvo obetati od nasilnega sistema, ki je za večne čase določil človeštvo pot, po ka-teri naj bi hodilo. V tem je ravno naj-večja tiranija komunizma, tiranija nad človeškim duhom in nad človeško svo-bodo.

Tisti, ki zaradi navidezne zunanje mo-či komunizma danes kolebajo in okle-vajo ali so celo pripravljeni na vdajo, naj se te resnice zavedó, pa bodo brž spoznali, kje je pot, ki njim in vsemu človeštvo obeta ymagó. (LPS)

Svobodne družbe in totalitarne države

Oscar Ewing, ameriški zvezni uprav-nik socialnih zavarovanj, je na sestan-ku, katerega je priredila „Herald Tribu-ne“, poudaril globoko razliko, ki obstaja med svobodno družbo in totalitarno državo.

V zvezi z razlaganjem nalog vlade v svobodni družbi je Ewing navedel izja-vo o neodvisnosti, ki navaja, da ima člo-vek „določene neodtujljive pravice, med katerimi tudi pravico do življenja in pravico do svobode“.

„Sovjetski narod, osvobojen vezi car-skega suženjstva — je nadaljeval Ewing — ni znal uporabiti na novo do-bljene svobode. Ker ni imel nobenih iz-kustev o demokratskem življenju, je kmalu padel pod novo tiranstvo, ki je še mnogo strašnejše kot tisto, katere-ga je bil osvobojen: pod tiranstvo komunističnega totalitarizma.“

Totalitaristična država je popolen go-spodar življenja svojih državljanov. Ta država uniči ves obstoječi socialni in gospodarski ustroj, odstrani vse neod-visne organizacije in zatré politično opozicijo in intelektualno svobodo. Vla-dajoča stranka ima popolno oblast, spretna policijska organizacija zagotav-lja to oblast. Če se vrši kak boj za ob-last, je to le boj med ljudmi, ki so čla-ni vladajoče skupine. Množice živijo v apatiji in strahu.“

Ing. —r:

Skrivnost med nebom in zemljo

UVOD

Pod tem skupnim naslovom bomo prinašali vrsto člankov, ki se bodo do-taknili vprašanja, ki zanima in pretresa danes ves svet. To je vprašanje a tomske energije in izgledov, ki jih prinaša nje raziskovanje za člove-štvo.

Razume se, da smo se potrudili, da ponudimo to, na sebi zamotano snov našim čitateljem kolikor mogoče pol-judno, tako da lahko pri pazljivem či-tanju dobé osnovne pojme o stvari.

I. Vesoljstvo in mi

Ko so leta 212 pred Kristusom Rim-ljani oblegali staro grško mesto Sira-kuze na Siciliji in ga zavojevali, je na-letel pri pohodu v mesto rimski vojak na moža, ki je, uprt na komolce, zami-šljen sedel pri mizi in s palico risal v pesek čudne kroge in črte.

„Kaj delaš tu,“ ga nahruli vojak in zabriše z okornim obuvalom sledove v

pesku. „Ne dotikaj se mojih krogov“ (lat.: „Noli tangere circulos meos!“), je bil odgovor starega filozofa. Toda vojak potegne v jezi meč in mu preseka glavo.

Žrtev ni bil nihče drug kot Arhi-med, slavni matematik in filozof, eden največjih znanstvenikov starega veka.

Slaven je tudi njegov izrek: „Dajte mi točko izven zemlje, na katero bi se mogel postaviti, in dvignil bom zemljo iz tečajev!“ Marsikom se bodo zdele take besede prevzetne, toda treba jih je razumeti v prispodobi. Naj bodo dokaz, da so se že stari kulturni narodi resno pečali z vsemirjem, to je z neskončno velikim prostorom izven naše zemlje, v katerem se svetijo v velikih razdaljah še drugi svetovi, ki jih imenujemo son-ce, planete in zvezde. Znanstveniki pra-vijo temu neskončnemu prostoru tudi medzvezdje, imenujejo ga pa tudi vse-mirje ali vesoljstvo.

Od pamtveka je bilo hrepenenje na-rodov, da bi se dvignili iznad zemlje ali da bi vsaj z umom prodrli do rešitve raznih zagonetnih pojavov na nebu, ka-mor jih je dotistihdob vodila le smela domišljija.

Vsakemu poskusu človeka, da bi se dvignil iznad zemlje, pa se je vselej po-stavila v bran sila, ki ji pravimo tež-

nost, to je privlačna sila zemlje, ki zahteva, da mora vsaka stvar, ki bi se le malo poskusila dvigniti, nemudoma spet pasti k tlom.

Toda ostro opazovanje prirode in premikanj v vesoljstvu je omogočilo, da je človeštvo že začelo premagovati to oviro in jo bo, kakor izgleda, v bliž-nji ali daljni bodočnosti docela prema-galo.

Če se vrtil zemlja in ž njo vred še osem planetov okrog sonca, tako so re-kli znanstveniki, kako to, da ne pade eden od njih vsled teže v sonce, kamor jih sili težnost? (Sonce namreč proiz-va na svoje trabante (planete) isto privlačno silo ali težnost kakor zemlja na stvarstvo v svojem območju.) Zakaj ne pade leteča ptica nazaj na zemljo, temveč se lahko vedno više in više dvi-gne?

Na ta vprašanja so znanstveniki po-dolgih stoletjih odgovorili tako-le: Pri-vlačna sila ali težnost je nekaj povsem prirodnege, je le sila, ki ji moramo, da jo premagamo, postaviti nasproti vsaj enako jako protisilo.

Pri gibanju planetov okrog sonca so te takozvane sredobežne sile, ki nastanejo pri vrtenju vsake stvari okrog kake osi in katere vlečejo, kakor

pové že beseda sama, od središča stran. Težnost vleče k središču, v našem pri-meru torej k soncu, sredobežna sila pa od sonca stran. Ta sila torej more zmanjšati vpliv težnosti odnosno ga tudi premagati.

Sredobežno silo si lahko najboljše predstavljate na primeru centrifuge, s katero posnemate mleko.

Drugi primer: privežite na konec vrvice kamen, vzemite nje drug konec v roko in zavrtite vse skupaj večkrat v krogu. Vrvice je pri tem naravno mo-čno napeta. Če bi pristopil sedaj kdo drug in bi vrvice hitro prerezal, bi odrf-čal kamen z ostankom vrvice daleč od središča, to je od roke stran. To je zo-pet delo sredobežne sile, ki deluje tako dolgo, kakor dolgo traja vrtenje. S čim večjo brzino se to vrtenje vrši, tem večja je tudi sredobežna sila. Ko pa vrte-nje ponehava, se v isti meri zmanjšuje tudi ta sila in predmeta se spet vedno bolj polašča težnost, kakor smo prika-zali na gornjih primerih. Kajti tudi ka-men, ki se je odtrgal od vrvice, bo frčal v poševni smeri le nekaj časa naprej, dokler pač poslednji sunek sredobežne sile ob hipu prerezanja vrvice ni po-vsem izčrpan: kamen bo nato vsled last-ne teže spet padel na zemljo.

(Dalje prihodnjič)

Dežela mladosti

Sprehajal sem se po ulicah Chicaga. Bila je nedelja, pripraven dan za postopanje, ko oko lahko mnogo mirnejše opazi vse podrobnosti kot ob delavnikih, ko vsi brez postanka hitijo po pločnikih. Opazoval sem Italijane, elegantno oblečene, z njihovimi gizdalinskimi kravatami in skrbno pričeško; videl sem Nemce, katerih obrazi pod ameriški klobuki se prav nič ne razlikujejo od obrazov, ki jih lahko vidiš ob nedeljah na Ringu v Lipskem ali v Pratru na Dunaju. Mimo mene so hiteli črnci s svojimi živimi očmi; posamezni Skandinavci, ki so izgledali kot žive osebe iz romanov Selme Lagerloef, mnogo Slovanov in nekaj Ircev.

To je torej ameriški narod — sem si rekel.

To je torej narod, ki je napravil iz te dežele najmočnejšo državo sveta, narod, ki je oral trdo ledino prerij, ki je umel zgraditi stolpičaste Babilone na atlantski obali, na obali Michiganskega jezera, ob obali Pacifika. To je torej to ljudstvo, pred mojimi očmi, to so graditelji sveta, z zagorelimi obrazi Napoleonovcev, z rdečim licem Nemcev, s črno poltjo Sudana. Na svojem obrazu imajo pečat svoje rase in odsev podnebnja, v katerem so rojeni. Ni se mogoče zmotiti, na njihovi koži še odseva podnebnje zemlje njihovih očetov.

In vendar tega, kar so ustvarili tu, ne bi mogli ostvariti v svojih domovinah. Kaj izžareva tako dinamičnega iz te zemlje, da je usposobilo razne Krajewske, Hansone, Bonizzonije, Schnorre in Smithe, da so izvedli do konca tako ogromno delo, ki postaja merilo človeškega genija?

Skoraj sem moral misliti, da je ta dan počitka posvečen poklonitvi — ne mogoče kakšni posamezni deželi, kajti vse to ljudstvo je prišlo iz različnih dežel — temveč tistemu znaku časa, tistemu nebu in tisti zemlji, katerim dolgujejo slavo, da so na čelu pohoda človeškega napredka. Črnci, beli, rjave in plavalase žene so se priznavali kot rod istega uspeha. Vedeli so, da so združeni pri istem delu, pri istih ciljih k napredku in stalnemu izpolnjevanju človeških stvari.

„V Chicagu živi — mi je izjavil prijatelj — 500.000 Poljakov in 380.000 črncev, da ne omenim drugih. In vendar je ljudstvo navajeno gledati v Chicagu najbolj ameriško mesto Združenih držav. In dejansko je ravno ta mešanica raznih ljudstev, ki ga napravljata tako značilno ameriško.“

Iz Američana žari svežost duha in odkritost, kar olajšuje spoznavanje njegovega značaja. Za razčlenjenje njegovega značaja.

Za dabea valja

„Veš kaj, Francelj, jaz bi se že poročil s tvojo sestro, toda preneumna je zame!“

„Prav imaš, žane, ker tvoja žena bo morala imeti na vsak način pameti za dva!“

V Beogradu si pripovedujejo: „Nekemu sovjetskemu znanstveniku se je posrečilo vzrediti novo pasmo krav. Te krave imajo dolge vratove kakor žirafe, tako, da se pasejo v Romuniji, molzejo jih pa v Sovjetski zvezi.

ve osebnosti ni potreben nikak psihoanalitičen postopek. Američan je kakor odprta knjiga, v kateri izgubi logika popolnoma svoj zamotan pomen. Lahko bi mislili, da bo tolikšna različenost od Evrope in Afrike podedovanih značilnosti morala dovesti do zamotane in zapletene človeške vrste. Temu pa ni tako. Poglej razumnost Francozov, mističizem Ircev, opreznost Angležev, gibčnost Italijanov, žilavost Nemcev, pesniški duh Črncev. Iz vseh teh lastnosti napravi sintezo in tako nastane priprout, odprt človek z očarljivimi pomankljivostmi otroške dobe in z vsemi pristnimi lastnostmi mladeniške dobe.

Niti med trgovci New Yorka in Filadelfije niti med kmetovalci Zahoda, industrijalci Clevelanda in Pittsburga niti med plantažniki Luisiane niti med tistimi, s katerim sem se sestal sploh kjer koli v Združenih državah, nisem mogel opaziti tiste trpke poteze skepticizma, dolgočasja in zoprnosti, ki so značilne za Evropejca. Zrel Američanec v starosti povprečno 50 let živi vse svoje življenje z isto vnemo in isto odkrito zaupljivostjo kot mladenič 18 let. Presenetljivo je, kako hitro se spet človek, ki mu sreča ni bila mila, opomore in poda na novo delo. Lahko bi kdo rekel, da je take primere pripisati bolj trdni volji kot svežini duha. Če pa te volje ne bi spremljala mladeniška energija in življenjska sila, bi se bilo nemogoče opomoči od takih nesreč.

Hočem reči, da nastaja v tej deželi rod brez znakov staranja. Pri potovanju po Združenih državah dobi človek vtis, da niso tu ničesar zgradili za večno ali za določeno dobo časa. Največje in najmočnejše palače so zgrajene iz svežnjev jeklenih palic, votlih opek in plošč iz umetnega marmorja. Stotisoči prijetnih stanovanj niso zgrajeni iz drugega kot iz okvirjev, kateri so na-

polnjeni z določenim materialom, ki posnema opeko, kamen ali neotesano sadro (gips). Bivališča iz lesenih desk in pokrita z valovito pločevino so tu mnogo bolj navadna kot v drugih deželah. Vse je začasno; človek in stvari okoli njega so v stalnem razvoju. Tu ne vidiš niti sledov starih civilizacij niti starodavnih spominskih kamnov. Ali je to slabo ali dobro? Jaz mislim, da je dobro, da vsaj v enem delu sveta človeštvo ni vezano samo na preteklost, ki je često v napotje napredku in se trdovratno upira novim pridobitvam in iznajdbam.

Tu je vsaka nova stvar dobra. V izbiranju idej in predmetov ni razločevanja: kot merilo za presojanje resnice velja le novost.

Ti potomci potrpežljivih graditeljev Evrope potrebujejo vsak dan nekaj presenetljivega, nekaj, kar presega običajnost in vsakodnevno življenje. Mogoče bo to steklenica, iz katere se zasliši glasba, kadar se nataka tekoča vsebina. Mogoče za zakol namenjena živina, vsa mesnata, brez hrustanca, tako zamaščena, da le s težavo lahko razločimo kopita in vrat. Mogoče vodna naprava, ki brizga iz spodnjega dela karoserije avtomobila in ki čisti stekla od blata takoj, ko jih blato nabrizga. Mogoče ogromno žarometno ogledalo, ki bo odkrilo človeški radovednosti zadnje skrivnosti.

Potomci ljudi, ki so zgradili slovite katedrale, ki so z žilavo potrpežljivostjo znali tkati čudovite preproge, ki so spisali „Božansko komedijo“, „Izgubljeni paradiz“, „Fausta“, ki so odkrili Ameriko, potrebujejo vsakodnevni dokazov, da se lahko življenje samo po sebi stalno osvežuje in obnavlja, da se lahko v njem igrajo vedno nove igre, ena za drugo, nekatere vesele, druge poučne, druge spet tragične ali pa tudi izredno otročje. Bivstvo je obnavljanje in menjavanje.

In ravno v tem je dober del ameriškega genija: v neprestanem trudu za obnavljanje vsega, kar ga obdaja. C.

LORTZING:

„Divji lovec“

Celovško gledališče je uprizorilo 11. novembra prvič Lortzingovo opero „Divji lovec.“ Kakor je število oper veliko, tako je število komičnih oper razmeroma majhno. In „Divji lovec“ („Der Wildschütz“) je komična opera, ne samo po vsebini in besedilu, temveč glasba sama se iskri in prekipeva veselih domislekov, ki očarajo vsakogar.

Glavno vlogo „šolmaštra“ je igral in pel g. Hans Welz. Lahko rečemo, da ne vemo, ali je vloga kakor napisana zanj ali je on kakor ustvarjen za to vlogo. G. Welz podaja tega neobogljene in zaljubljenega učiteljska tako prepričevalno, da mu verjamemo vse, od prvega do zadnjega prizora. Njegov glas je prijeten in tehnično dobro izdelan. Gđ. E. Wessely je bila njegova navihana nevesta. Ima zvonek in jako gibčen glas koloraturnega značaja. Kakor pri g. Welzu smo tudi pri njej občudovali govorilno tehniko, ki vzbuja občudovanje. Vlogo grofa je pel g. Polke zmagovito kot vedno. Njegova napaka — statično podajanje vlog — tu niti ne pride tako do izraza. G. Filipija smo videli tokrat v večji vlogi. Pel je barona Kronthala. Žal, ni prišel njegov lepi lirični tenor do izraza. Njegova igra je simpatična, samo včasih smo imeli vtis, da ima preveč rok, ker ni vedel kam z njimi. Pa to samo včasih.

Petje ge. Dietrich-ove je bilo na nekaterih mestih že bolj izenačeno, še vedno pa zelo moti njeno sunkovito dihanje.

Od ostalih moramo omeniti še g. Schmidta kot grajskega oskrbnika Pankracija in go. Koppler v vlogi prenapete in varane grofice.

Potek celotne predstave je bil zelo razgiban, kar je nemalo zasluga g. Günther Lehmannu, v čigar rokah je bilo glasbeno vodstvo dobro uspele predstave.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

„SLOVENSKE KNJIŽEVNE REVIE V PRETEKLOSTI“

1	K	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
20	L	21	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	32	33	34	35	36	37	38
39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58
59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
69	70	71	72	73	74	75	76	77	78
79	80	81	82	83	84	85	86	87	88
89	90	91	92	93	94	95	96	97	98
99	100	101	102	103	104	105	106	107	108
109	110	111	112	113	114	115	116	117	118
119	120	121	122	123	124	125	126	127	128
129	130	131	132	133	134	135	136	137	138
139	140	141	142	143	144	145	146	147	148
149	150	151	152	153	154	155	156	157	158
159	160	161	162	163	164	165	166	167	168
169	170	171	172	173	174	175	176	177	178
179	180	181	182	183	184	185	186	187	188
189	190	191	192	193	194	195	196	197	198
199	200	201	202	203	204	205	206	207	208
209	210	211	212	213	214	215	216	217	218
219	220	221	222	223	224	225	226	227	228
229	230	231	232	233	234	235	236	237	238
239	240	241	242	243	244	245	246	247	248
249	250	251	252	253	254	255	256	257	258
259	260	261	262	263	264	265	266	267	268
269	270	271	272	273	274	275	276	277	278
279	280	281	282	283	284	285	286	287	288
289	290	291	292	293	294	295	296	297	298
299	300	301	302	303	304	305	306	307	308
309	310	311	312	313	314	315	316	317	318
319	320	321	322	323	324	325	326	327	328
329	330	331	332	333	334	335	336	337	338
339	340	341	342	343	344	345	346	347	348
349	350	351	352	353	354	355	356	357	358
359	360	361	362	363	364	365	366	367	368
369	370	371	372	373	374	375	376	377	378
379	380	381	382	383	384	385	386	387	388
389	390	391	392	393	394	395	396	397	398
399	400	401	402	403	404	405	406	407	408
409	410	411	412	413	414	415	416	417	418
419	420	421	422	423	424	425	426	427	428
429	430	431	432	433	434	435	436	437	438
439	440	441	442	443	444	445	446	447	448
449	450	451	452	453	454	455	456	457	458
459	460	461	462	463	464	465	466	467	468
469	470	471	472	473	474	475	476	477	478
479	480	481	482	483	484	485	486	487	488
489	490	491	492	493	494	495	496	497	498
499	500	501	502	503	504	505	506	507	508
509	510	511	512	513	514	515	516	517	518
519	520	521	522	523	524	525	526	527	528
529	530	531	532	533	534	535	536	537	538
539	540	541	542	543	544	545	546	547	548
549	550	551	552	553	554	555	556	557	558
559	560	561	562	563	564	565	566	567	568
569	570	571	572	573	574	575	576	577	578
579	580	581	582	583	584	585	586	587	588
589	590	591	592	593	594	595	596	597	598
599	600	601	602	603	604	605	606	607	608
609	610	611	612	613	614	615	616	617	618
619	620	621	622	623	624	625	626	627	628
629	630	631	632	633	634	635	636	637	638
639	640	641	642	643	644	645	646	647	648
649	650	651	652	653	654	655	656	657	658
659	660	661	662	663	664	665	666	667	668
669	670	671	672	673	674	675	676	677	678
679	680	681	682	683	684	685	686	687	688
689	690	691	692	693	694	695	696	697	698
699	700	701	702	703	704	705	706	707	708
709	710	711	712	713	714	715	716	717	718
719	720	721	722	723	724	725	726	727	728
729	730	731	732	733	734	735	736	737	738
739	740	741	742	743	744	745	746	747	748
749	750	751	752	753	754	755	756	757	758
759	760	761	762	763	764	765	766	767	768
769	770	771	772	773	774	775	776	777	778
779	780	781	782	783	784	785	786	787	788
789	790	791	792	793	794	795	796	797	798
799	800	801	802	803	804	805	806	807	808
809	810	811	812	813	814	815	816	817	818
819	820	821	822	823	824	825	826	827	828
829	830	831	832	833	834	835	836	837	838
839	840	841	842	843	844	845	846	847	848
849	850	851	852	853	854	855	856	857	858
859	860	861	862	863	864	865	866	867	868
869	870	871	872	873	874	875	876	877	878
879	880	881	882	883	884	885	886	887	888
889	890	891	892	893	894	895	896	897	898
899	900	901	902	903	904	905	906	907	908
909	910	911	912	913	914	915	916	917	918
919	920	921	922	923	924	925	926	927	928
929	930	931	932	933	934	935	936	937	938
939	940	941	942	943	944	945	946	947	948
949	950	951	952	953	954	955	956	957	958
959	960</								

Za naše gospodarje

Apno povečuje in izboljšuje pridelke

Kadar govorimo o hranilnih snoveh, ki jih potrebuje rastlina za svojo rast, za uspevanje in za proizvodnjo semena, mislimo navadno le na dušik, na fosfor in na kalij. To so tri glavne hranilne snovi za naše kulturne rastline. K tem trem hranilnim snovem pa moramo vsekakor prišteti še četrto snov, brez katere rastlina tudi ne more uspevati in ne more dati pridelkov: ta hranilna snov je apno.

Apno je neobhodno potrebno rastlinam, da morejo tvoriti ogrodje za svoje „telo“, daje pa tudi trdnost, to je nekako oporo rastlinskemu telesu. Razen tega pa pomaga apno tudi prenašati razne druge neobhodno potrebne rastlinske hranilne snovi iz zemlje preko korenin v vse dele rastline. Ni še popolnoma dokazano, toda najbrž brez apna rastlina tudi ostalih hranilnih snovi ne bi mogla sprejemati in pretvarjati ter kopičiti v raznih rastlinskih delih, predvsem pa v semenu. Apno vpliva končno tudi zelo ugodno na razvoj cvetov in pospešuje zorenje semena in plodov.

Koliko je apna v zemlji?

Apno ni samo važna rastlinska hrana, apno je važno v zemlji tudi še iz drugih ozirov. Ako zemlja izgublja apno skozi leta in leta, ako taki njivski ali pa travniški oziroma pašniški zemlji ne dodajamo apna, postaja ta zemlja nekako „kisla“. Taka kisla zemlja pa ima zelo nezaželene lastnosti. Tako zemljo je zelo težko obdelovati in na taki zemlji nekatere rastline sploh ne uspevajo, druge pa le slabo. Zemlja, v kateri je premalo apna, je nekako zbita in težka. — Ako bi se hoteli prepričati, ali je v naši njivski ali travniški zemlji dosti apna, napravimo to najenostavnejše tako, da vzamemo vzorec take zemlje in jo nesemo ali pa pošljemo kmetijskemu poskusnemu zavodu v Celovec, kjer nam bodo zemljo preiskali. Tu bodo natančno ugotovili, kako naj tej zemlji gnojimo, da bodo pridelki čim večji. Pri okrajni kmetijski zbornici moremo dobiti natančno navodilo, kako moramo vzeti vzorec zemlje za ugotovitev, kako je zemlja sestavljena.

Večinoma pa ni niti potrebno, da vzamemo vzorec in da nam šele kmetijski poskusni zavod pove, da naše njive in travniki ter pašniki nujno potrebujejo gnojenja z apnom. To pa zato, ker moremo skoraj na splošno reči, da vsem ali pa gotovo skoraj vsem našim travnikom in njivam primanjkuje apna.

Deloma moremo tudi sami določiti, koliko je apna v zemlji. — Vzamemo namreč njivsko, travniško ali pašniško zemljo, ki jo hočemo preizkusiti, jo nasujemo v porcelanasto ali stekleno posodo ali na krožnik ter jo polijemo s solno (Salzsäure) ali očetno kislino (Essigsäure). V sili zadostuje tudi zelo močen kis ali očet. Ako pri tem zemlja ne zašumi ali pa le slabo, oziroma šele po dolgem času malo, je to znak, da je v zemlji malo apna. Moramo pa reči, da ta način ni vedno in popolnoma zanesljiv.

Letos v novembru in decembru je določena za apno za gnojenje posebna znižana cena. Sto kilogramov apna za gnojenje stane namreč v teh dveh mesecih 10 do 12 šilingov, po novem letu pa bo cena spet višja. Zato naj bi to ugodnost kmetovalci čim bolj izrabili in naj bi še v letošnji pozni jeseni oziroma zimi trosili apno po njivah in travnikih. Sicer je gotovo najboljšje, ako apno trosimo že jeseni, ko smo njive orali, vendar pa moremo tudi še sedaj trositi apno z velikim uspehom na preorane njive. Posebej pa koristno apno še travnikom in moremo apno trositi po travnikih, dokler ne zapade trajen sneg, tu di če je zemlja že zmrznjena.

Delovanje apna v zemlji

Apno je važno v zemlji tudi zato, ker nekatera umetna gnojila delujejo ugodno le takrat, ako je dosti apna v tleh. Taka gnojila so skoraj vsa ona gnojila, ki sama po sebi ne vsebujejo apna, kakor n. pr. žvepleno kislj amonij, amonijakov superfosfat, nadalje pa tudi vse kalijeve soli in superfosfati ter

končno amonijev soliter pa tudi gnojilca. Manj apna zahtevajo v zemlji ona umetna gnojila, ki že sama vsebujejo večje ali manjše količine apna. Taka gnojila so n. pr. apneni soliter, apneni amonijev soliter, Thomasova moka, dušično apneni fosfati in pa vse vrste apnenih dušikov.

Nekatere rastline zahtevajo mnogo več apna za svoje uspevanje in dobro rast, druge pa spet manj. Skoraj najmanj občutljiv proti malim količinam apna v zemlji je še krompir, skoraj ravno tako pa tudi oves in rž. Več apna v zemlji že zahteva grah in rdeča detelja, še več pa ječmen in pšenica, brez velike količine apna v zemlji pa ne more uspevati pesa ali rona in še manj lucerna, ki izmed vseh rastlin zahteva skoraj največ apna v zemlji. Ako na kaki njivi torej lucerna ne uspeva, je večkrat vzrok v tem, ker je v tej njivski zemlji premalo apna. Zato bomo letos še trosili apno predvsem na one njive, kjer nameravamo prihodnje leto sejati ječmen, pšenico in rdečo deteljo, posebej pa še na one njive, kjer nameravamo pridelovati pesa, prav gotovo pa moramo trositi apno na njive, kjer mislimo sejati lucerno.

Kako gnojimo z apnom?

Skoraj ni treba posebej pripovedovati, da bomo apno trosili samo za sebe in ga ne bomo mešali s kakim drugim umetnim gnojilom. Za nekatere vrste gnojil je pa naravnost škodljivo, ako z njimi gnojimo istočasno, ko trosimo apno. Tako ne smemo istočasno gnojiti z apnom in s hlevskim gnojem, gnojilco in gnojilščnico. Ako bi prišla v dotiko hlevski gnoj in gnojilca z apnom, bi nastale pri tem velike izgube dušika, bilo bi zato zelo negospodarsko istočasno gnojiti s hlevskim gnojem in pa trositi apno. Pri pesi, ki potrebuje mnogo hlevskega gnoja za dobro uspevanje, gnojimo takole: ako smo s hlevskim gnojem gnojili že jeseni in smo gnoj z orali, bomo apno trosili sedaj pred zimo na to njivo in ga bomo tako pustili do spomladi. Ako pa nameravamo gnojiti s hlevskim gnojem šele spomladi, bomo seveda apno trosili že v jeseni ali pa sedaj na zimo.

Pa ne samo s hlevskim gnojem ne smemo mešati apna, ravno tako ga tudi ne smemo mešati ali pa istočasno trositi z onimi umetnimi gnojili, ki vsebujejo amonijak. Nadalje ga tudi ne smemo mešati ali istočasno trositi s superfosfatom. Brez škode pa moremo apno mešati s Thomasovo moko. Ako hočemo apno trositi istočasno s kalijevo soljo, ga smemo mešati šele eden do dva dni pred uporabo.

Vrste apna kot gnojilo

Za gnojenje z apnom uporabljamo predvsem žgano ali živo apno, gašeno apno in pa apneni prah.

Žgano ali živo apno ne deluje samo kot rastlinska hranilna snov, to gnojilo tudi zemljo rahlja. Zato uporabljamo tako apno predvsem kot gnojilo za težke in zelo težke zemlje. Trosimo pa na en hektar površine 800 do 1600 kg in to vsakih 4 do 8 let. V splošnem pa je bolj priporočljivo gnojiti z apnom večkrat, to je bolj pogosto, pa v malo manjših količinah. Z žganim apnom je najenostavnejše gnojiti tako, da napravimo na njivi ali na travniku kupe po približno 50 kg apna, te kupe pokrijemo na rahlo z zemljo. Ko je nato po nekaj tednih žgano apno razpadlo v prah, ko je privzelo vlago in se samo „ugasilo“, ga raztrosimo in na njivi podorjemo, ako zemlja že ni zmrznjena; zadostuje pa tudi, ako apno samo podhranimo. To vse pa moremo in smemo napraviti le ob suhem vremenu. Ker ni ugodno za razvoj rastlin, ako gnojimo z apnom neposredno pred setvijo ali pred sajenjem, že to samo pove, da naj trosimo apno sedaj, ne pa spomladi. Tudi travnikom škoduje, ako bi to apno trosili spomladi ali pa še pozneje, ko trave že rastejo.

Včasih prodajajo tovarne tudi že zmleto živo apno. Pri trošenju tega apna moramo biti previdni, zlasti moramo paziti na oči. Tega prahu nikdar ne trosimo brez posebnih očal, ki varujejo oči, razen tega pa še pred trošenjem namažimo obrvi z oljem. Ko pa smo ta prah nehali trositi, nadrgnimo tudi obraz in roke z oljem, predno se umijemo, ker nam drugače more apno razjesti kožo.

Gašeno apno je lažje trositi, ker se ne praši tako kot na živo apno. Razen tega to apno tudi lahko hranimo dalje časa v vrečah in se te ne pokvari, medtem ko pri živem apnu to ni mogoče, ker apno kmalu vreče razje. Glavno pa je, da pri gašenem apnu ni treba pri sipanju take previdnosti zaradi poškodb oči kakor pri živem apnu. So pa seveda stroški prevoza tega apna malo večji, ker odgovarja 56 kg (= 1 stari cent) živega apna 74 kg gašenega apna.

Apneni prah je ogljikovo kislj apno. To je apnenec, ki je zmlet v prah. Trosimo ga v istih količinah in ravno tako, kakor je omenjeno pri živem in gašenem apnu.

V trgovini dobimo danes tudi večkrat mešanico žganega apna in apnena prahu.

Poleg jesenskega oranja gotovo v poljedelstvu ni nobeno opravilo v jeseni tako nujno potrebno kakor ravno gnojenje z apnom. Sai nam ravno apno pripomore do velikih pridelkov. Zato nikakor ne pozabimo letošnjo jesen, predno še sneg dokončno pokrije naše njive in travnike, a pravilnim in zadostnim gnojenjem z apnom poskrbeti za dobro prihodnjo letino.

Vzgojimo znanjajen otrok

Besede ničejo, zgledi vlečejo

(Nekaj o vzgoji otrok)

Najčudovitejše vzgojno sredstvo je zgled. Vsi vzgojeslovci, učeni in preprosti, to izpričujejo. Otrok je ustvarjen tako, da rad posnema, kar vidi okoli sebe. Prva leta, ko se otrok uči hoditi, govoriti itd., so leta samega posnemanja. Zato se pa gluhi otroci ne nauče govoriti, ker ne slišijo govorce in je zato ne morejo posnemati. Zdravi otroci pa tako vestno ponavljajo govor svoje okolice, da se nauče istega poudarka, naglašanja, zategovanja ali nagle govornice, kot jo slišijo okoli sebe.

Enako jo slišijo z drugimi stvarmi. Hoja, kretanje, veselje do tega ali onega dela, zanimanje za razno udejstvovanje, vse to privzame otrok po zgledih, ki jih vidi doma ali drugod. Je pa ugotovljeno, da se ravna otrok največ po tistih zgledih, ki jih ima dan na dan pred seboj. Zato najbolj posnema starše, brate in sestre, posle in sorodnike, ki so vedno pri hiši, potem šele znanca ali sosodne otroke, v šoli pa učitelja in součence.

Zato je največje važnosti, kako se obnašajo te osebe. Pri starših ne sme otrok ničesar videti, kar ne bi smel posnemati. Ravno tako pri učitelju. Otroke, znanca, posle je seveda nemogoče tako izbrati, da bi dajali otroku vselej najboljši zgled. A kolikor se da, storimo, da tudi pri teh vidi otrok čim več dobrega. Slabo itak raje posnema kot dobro. Posebno pazimo, s kom se otroci igrajo, kam se hodijo kopat, s kom se družijo na paši itd. Kajti slaba družba ti lahko v enem letu pokvari, kar si doseglja tekem 10 ali 15 let.

Pazi na otroka, kolikor moreš. Dober tovariš vodi tvojega otroka le po dobrih poteh, medtem ko ti ga slab lahko za vedno izpridi. Prepovej otroku hoditi s takimi součenci in tovariši. Saj je star pregovor: Povej mi, s kom hodiš, in povem ti, kdo si. Zato budno opazujemo otrokovo družino. Nekaj je morala imeti, a biti mora dobra. Otroci, ki je izključno v družbi starih ljudi, postane po svojem mišljenju in obnašanju starikov, poleg tega pa največje sebičen, brezobziren, nevoščljiv, celo skop. Kar prinese napak od igre ali kar se nauči od součencev slabega, mu moramo z dobrim naukom sproti popravljati.

Ko pa otroci odraščajo, jih najlaže obvaruješ slabe družine, če si jim ti sama čim večkrat za družbo. Občuj prijazno z njimi. Zanimaj se za njihovo veselje in zabavo, pa tudi za njihove male skrbi in tegobe. Razgovarjaj se z njimi tudi o svojih radostih in težavah. Tako postane mati najboljša prijateljica svojih otrok in jih najlaže obvaruje slabe družine.

Nikoli pa ne stavi otroku njihovih sovrstnikov za zgled. Tako ravnanje žali upravičeni ponos in doseže čisto ravno nasprotno. Saj imamo vzvišenih zgledov dovolj.

Želena - oranžna - rdeča

Novi prometni znaki v Celovcu

Pretekli teden je občina postavila na križišču Villacherstrasse in Villacher-ring pri hotelu „Triest“ prve svetlobne prometne znake. V načrtu imajo predvideno, da postavijo tudi na ostalih zelo prometnih križiščih enake znake.

Napravo sestavljajo luči v treh barvah: zeleni, oranžni in rdeči. Kaj te barve pomenijo, je zelo važno, da vedo ne samo vozniki, ampak tudi kolesarji in pešci, kajti varnost na cesti se tiče vseh v enaki meri. Če se zasveti oranžna luč, pomeni to, da se bo v naslednjem trenutku spremenilo znamenje, ki bo pomenilo prost prehod ali pa zaprto cesto. Če se prižge zelena luč, pomeni to, da je prehod prost, če se pa prižge rdeča luč, pomeni to, da je treba počakati na naslednje znamenje v obliki zelene luči. Pri tem bi opozorili vse naše celnjene bralce na to, da se je treba na te znake ozirati. V nasprotnem slučaju se jim more pripetiti, da jih bo zapisal stražnik in bodo morali za kazni obiskovati v večernih urah nekaj tečajev o prometnih pravilih, pa naj si bodo pešci ali šoferji, kolesarji ali vozniki. V zadnjem času se je zgodilo res že preveč

prometnih nesreč, ki so bile posledica neznanja prometnih znakov ali pa malomarnosti.

Ponoči, ko ni prometnega stražnika v lopici ob križišču, se sveti oranžna luč v določenih presledkih in opozarja vse, da je treba biti previden pri prečkanju križišča.

VELIK IZVOZ JUGOSLOVANSKIH ŽIVIL V AVSTRIJO

Kakor poročajo, so podpisali v Beogradu zastopniki Avstrije in Jugoslavije novo trgovinsko pogodbo, ki predvideva med drugim tudi velik izvoz živil iz Jugoslavije v Avstrijo.

Na podlagi te pogodbe bodo izvozili v času od 25. oktobra 1949 do 24. oktobra 1950 3000 glav klavne goveje živine, 5000 prašičev, perutnine v vrednosti 400.000 dolarjev, 500 ton svežih jajc, 100 ton zmrznjenih jajc, svežega sadja in zelenjave v vrednosti 300.000 dolarjev in 1500 ton suhih sliv v Avstrijo. Poleg tega predvideva pogodba tudi še uvoz divjačine (zajcev), rib in mesnih konzerv ter rdečega vina iz Jugoslavije v Avstrijo.

Modna trgovina

SAMONIG

prinaša:

DAMSKO PERILO
iz svilenega trikoja S 25,90

BELIAK-VILLACH
Weißbrichgasse 12

Nova vrsta ovsa

Tehnika ameriškega poljedelskega ministrstva in raznih poskusnih postaj posameznih držav se bavijo že več let z ustvaritvijo nove vrste ovsa, ki naj bi bil odporen proti rji, proti mrčesu in proti boleznim sploh, poleg tega pa bolj donosen tako po teži zrna kot tudi po hitrosti zorenja, čvrstosti stebel itd. Naj navedemo le, da je čisto raznih vrst ovsa, ki jih zdaj priporoča ministrstvo poljedelcem, bilo pred 6 leti znanih le 6 — in imeli bomo pravi pojem o uspehu tozadavnega dela.

Rane kakor Zveličarjeve

Iz življenja svetega Frančiška Asiškega vemo, da ga je Bog počastil leta 1224 na gori Alvero (v Italiji) s Kristusovimi ranami. Svetnik je od takrat naprej le s težavo hodil in je rane skrival, toda ob neki priliki jih je videl tedanji papež sam in je o njih pisal. — Pred časom sv. Frančiška cerkvena zgodovina ne pozna nobenega podobnega slučaja, da bi bil Bog podelil komu tako čast. V teku let od leta 1224 do 1800 pa se je pojav ponavljal in dokazanih je šest slučajeve, ko se je pri ljudeh pokazal odtis Gospodovih ran. V 19. stoletju pa še bolj pogosto beremo o takem pojavu, vsaj 24-krat.

O nekaterih svetnicah so veliko govorili, da so imele Gospodove rane. „Stigmatizirana“, t. j. zaznamovana je bila blažena Katarina Emerik, ki je zaslovela po svojih napovedih Gospodovega življenja in trpljenja in katere napovedi je zapisal pisatelj Klemen Brentano. Slovela je po takih ranah tudi Tirolka Marija Mörtl in druge. Ni pa bilo slišati, da bi bil v novejši dobi kak moški, ki bi nosil znamenja Gospodovega trpljenja. Pri tem omenjamo le pojav teh ran pri še živečemu kapucinskemu patru Piju. Pri mestu Foggia (izgovori Fodža) ob Jadranski obali v Južni Italiji je kapucinski samostan S. Giovanni Rotondo. V tem samostanu živi kapucin padre Pio, ki je star 62 let in nosi Kristusove rane že od leta 1918. To je tudi edini duhovnik, ki nam je znan iz zgodovine, da bi imel Gospodove rane.

Grška beseda „stigma“ pomeni sled ali znamenje. Sv. Pavel piše o sebi (Gal. 6, 7), da nosi na sebi Kristusova „stigmata“, to je znamenja Njegovega trpljenja. Vendar pa ni verjetno, da bi bil sv. Pavel nosil znamenja Gospodovih ran. Govoril pa je o sledovih Kristusovih ran, ko je bil trikrat bičan in so ga v Lystri Judje skoraj do smrti kamenjali.

Nekateri izbrani ljudi, ki so imeli na sebi vtise ran, so nosili znamenja trpljenja vse življenje. Pri drugih pa so se rane zacelile in preminule. Leta 1894 je neki dr. Imbert v Franciji raziskaval to

in je dokazal, da se je ponavljal ta čudoviti dogodek tekom časa, v katerem je bilo mogoče zgodovinsko ugotavljanje takih slučajeve, 321-krat. Več ali manj so bili vsi ti slučaji resno preiskani po cerkvenih oblasteh in tudi po zdravnikih, zato jih ni mogoče kar kot nekaj neverjetnega odklanjati.

Zgodovina pa pozna tudi slučaj krojača Jéser-ja iz Berna v Švici, ki si je s šivanko vbodel rane, ker je hotel pri ljudeh priti v sloves svetnikov. Ta slučaj pa ni edini, taki slučaji so bili tudi pri nas.

Katoliška Cerkev je za dan 17. septembra vsakega leta postavila poseben praznik v spomin ran sv. Frančiška in za dan 1. aprila pa spomin svetih ran, ki jih je sprejela sv. Katarina Sijenska. Spomin, da je bilo srce sv. Terezije prebodeno, obhajajo karmeliti ter škofiji Pisa in Siena dne 27. avgusta vsakega leta. — Katoliška Cerkev pa ni vseh stigmatiziranih ljudi proglasila za svetnike.

Te dni so poročali listi, da živi od leta 1906 v Hamburgu trgovec evangeljske vere, torej protestant. Ta trpi za ranami, kakršne je imel Zveličar. Rane ima na rokah, na nogah, na čelu in na prsih. Te rane se pojavijo vsak mesec enkrat in trajajo štiri dni in so zlasti za velike praznike (božič, velika noč) zelo boleče. Bolnik je spraševal za pomoč več zdravnikov, ki pa mu ne morejo pomagati. V tem času je bolnik tako oslabil, da ni mogel več iz stanovanja. — Pred dobrim letom je v Hamburgu predaval ravnatelj družbe za raziskovanje dušeslovja dr. Anschütz. Nekaj dni po predavanju je poklical predavatelja nekdo po telefonu in mu govoril o podrobnostih predavanja. Ko se je pripeljal nato dr. Anschütz na stanovanje tega neznanca, je našel tam 47 let starega moža, upadlih lic, ki mu je povedal, da je v zadnjih štirih letih padla njegova telesna teža od 165 funtov na 80 funtov (en funt je pol kilograma). Zaradi stalnega hujšanja ni zmožen za nikako delo več, imenuje se A. Oton Moch in je po poklicu trgovec z lesom. Na mestu

Kristusovih ran so bile krvave kraste, na glavi so bili vidni sledovi trnjeve krone, na čelu pa je znak kakor vžgane križa. Od časa do časa ima bolnik privid, kakor bi prihajal k njemu Kristus s knjigo v rokah in ga tolažil. Dr. Anschütz pravi: „Ne vemo, kako to krvavenje nastaja in kako naj ga zdravimo.“ — Ko so ljudje o tem dogodku zvedeli, so bolnika tako nadlegovali, da se je moral Moch umakniti iz Hamburga.

Zdravniki seveda ne vedo, kako in kaj. Kristjani pa vedo, da je Pilat pokazal na krvavečega Kristusa z besedami: „Ecce homo!“ Bog pokaže sedaj od časa do časa ljudem trpljenje svojega Sina, ki je za nas trpel in umrl. Preveč pozabljamo verske skrivnosti in treba je zato ljudi na nje opominjati.

Mons. V. P.

NAŠ ZDRAVNIK:

Steklina

V začetku tega leta so časopisi mnogo pisali o steklih psih in mačkah, ki so se podili po naših krajih in ki so grizli ljudi in živali.

Steklina je tako strašna bolezen, da si človek, ki je kdaj videl na steklini obolelega človeka, ne more zbrisati tega vtisa več iz spomina! Naš dober hišni čuvaj, ki je bil pred kratkim še tako prijazen in živahen psiček, postane nekaj časa po vzgrižu steklega psa ali mačke čisto drugačen. Poprej tako ubogljiv, začne sedaj napadati celo svojega lastnega gospodarja. Podi se brez cilja po polju in travnikih ter grize vse, kar mu pride nasproti. Iz gobca se mu cede sline, rep pa stiska med noge. Ravno tako pa lahko postanejo stekle tudi druge živali, kakor mačke, lisice, koze, svinje, govedo, konji itd. Zajci, ki so znani kot največji strahopetci, se v steklenem stanju ne ustrašijo človeka, temveč ga celo napadejo.

Ako vgrizne človeka stekla žival, preide strup stekline skupno s strupeno slino v kri in človek je okužen. Ta strup je tem nevarnejši, čim večja je rana in čim bližje je ta možganom. Zato so najbolj nevarni ugrizi v obraz ali v tilnik, medtem ko so vgrizi v one dele telesa, ki jih pokriva obleka, manj nevarni, ker ne more slina tako lahko priti do rane. Toda ravno tukaj je potrebna velika previdnost, ker človek navadno ne pripisuje tolike važnosti malenkostnim ranam, ki so zaradi obleke nevidne, akoravno bi moral vedeti, da je tudi najmanjša rana, povzročena po steklem psu ali drugi živali, lahko ravnotako smrtonosna!

Najbolj zapeljivo in zahrbtno pri tej bolezni je dejstvo, da je njena inkubacijska doba — to je doba, ki preteče od trenutka vzgriža pa do izbruha prvih znakov bolezni — včasih jako dolga in traja lahko od dveh tednov do dveh mesecev ali še dalje. In ako dolgo ni nobenih znakov bolezni, se človek kaj lahko zanese, da ni okužen in vendar se prevari, ko pozneje nastopijo pravi znaki stekline in je mogoče že — prepozno za zdravljenje. Čim večja in čim bližje možganom je okužena rana, tem krajša je inkubacijska doba!

Bolezen začne z glavobolom, duševno potrtostjo, nemirom in bolečinami v rani. Nato se pojavljajo težkoče pri požiranju, ki postajajo vedno večje in končno nastopajo krči v požiralniku in polagoma tudi po vsem telesu. Tudi izcedek slin je vedno večji.

Najbolj značilna za steklino pa je takozvana hidrofobija, to je strah pred vodo. Takega človeka muči strašna želja, toda ob pogledu na vodo ali drugo tekočino nastopijo strahoviti krči. Pa ne samo ob pogledu na vodo, že ko začuje šumenje tekoče vode pri vodovodu, začne vpiti in besneti, dokler ne zapade v delirij. Tako stanje imenujemo „besnečo steklino“, ki jo človek le težko preživi, toda pri živalih preide to stanje v tiho steklino.

Kako pa se je mogoče obraniti te strašne bolezni? Kaj je treba storiti, ako je koga vgriznil stekel ali sumljiv pes?

Miklavžev večer

V CELOVCU

Mohorjeva družba bo priredila v svoji hiši, Viktringer Ring 26, v nedeljo 4. decembra ob 6. uri pop. „Miklavžev večer“ za Slovence v Celovcu in okolici.

Po Miklavževem obdarovanju bo pisan družabni večer s pevskimi in glasbenimi točkami.

Darove (zavoje z natančnim naslovom obdarovanca) sprejema zadnje tri dni proti varščini 1 šil. pisarna Mohorjeve družbe (vhod iz 10.-Oktober-Strasse 27) in Slov. Karitativna pisarna (Völkermarkterstr. 5, I. nadstropje — hotel „Haimlinger“, vhod iz dvorišča).

Vsi, ki si želite poštenega razvedrila in zabave, ste vljudno vabljeni!

10 tisoč let stare izkopanine in radarski signali na luno

Kako se davna preteklost v svojem primitivizmu (preprostosti) družbi z moderno sedanostjo, kateri omogočajo razne nove tehnične iznajdbe že dejanja, ki so se zdela morda še pred desetimi leti utopistična, nam zgovorno kaže dva primera iz Anglije v zadnjih dneh. Po eni strani je arheološki izvedenec dr. Grahame Clark javil Društvu za prazgodovino važno odkritje deset tisoč let starih izkopanin, po drugi strani pa je angleškim znastvenikom uspelo, da so poslali radarske signale na luno.

Oglejmo si najprej preteklost. Po mnenju dr. Clarka gre za eno izmed najbogatejših odkritij v zahodni Evropi. Odkritje nudi neprecenljive podatke o tistem obdobju kamene dobe, ko se je angleško otočje odcepilo od evropske celine. Med drugim so našli osti za kopja v obliki harpun, ki so izdelana iz rogovja jelenov, poleg tega pa tudi nesteto ostankov iz primitivnega življenja tedanjega časa.

V zadnjem četrtletju prejšnjega stoletja se tu in tam večkrat naleti na osamljene sledi prebivalcev, ki so živeli v Angliji po ledeni dobi. Zadnje odkritje je najpopolnejše. Približno 2 metra pod zemeljsko površino so odkrili tudi plast vejevja in grmičevja, ki je tvorila nekoč okolico predzgodovinskega taborišča. Poleg kopij so odkopali tudi sekiere, grebljice, okraske iz jantarja in kamenite kroglice. Vse izkopanine so zelo dobro ohranjene, čeprav jih že deset tisoč let pokriva zemeljska plast. Z odkopavanjem bodo še nadaljevali, vendar pa so izvedenci prepričani, da nudijo že dosedanj izkopanine važen prispevek k razširitvi znanja o življenju prvotnih prebivalcev otoka.

V treh minutah na luno in nazaj

Zdaj pa si oglejmo že omenjeni dogodek moderne sedanosti — radarske signale na luno. 800.000 km dolgo pot so napravili signali v obeh smereh v treh minutah. Oddali so jih ob priliki visokoatmosferskih raziskovanj pri ustanovi za radarska raziskovanja in razvoj v Malvernu, ki je najpomembnejše središče za radarski razvoj v Angliji. Ravno v tem središču so na primer proti koncu druge svetovne vojne odkrili postopek, s katerim so nato lahko točno ugotavljali smer zloglasnih leteljih bomb V-2, ki so prihajale s hitrostjo 4800 km na uro iz Nizozemske in Nemčije.

Odtlej se je uporaba radarja seveda zelo razvila. Radar je postal nepogrešljivi pripomoček pri protiletalskem topništvu, pri usmerjanju žarometov, pri točnem določanju zadetkov možnarjev in tako dalje. Najzanimivejši pa je morda takoiimenovani „spremljajoči radar“, ki stalno zasleduje določen cilj v vsem njegovem gibanju, čim ga je enkrat odkril. S pomočjo teh sistemov, ki vključujejo tudi radijsko vodenje protiletalska orožja, išče Anglija učinkovit odgovor na napade z leteljnimi izstrelki, ki jih vodijo iz daljave.

Aspatron

Če se ustavimo še za hip pri tehničnem napredku današnjih dni, tudi ne moremo mimo poskusov s prenosno atomsko napravo, ki so jo po triletnem trudu nedavno zgradili angleški znastveniki in so jo nazvali „aspatron“. Namenjena je v prvi vrsti bolnišnicam in zdravniškim laboratorijem.

Naprava je prva te vrste na svetu in jo označujejo kot atomski kotel v majlem. Tehta manj kot en stot in jo torej lahko prenašajo iz kraja v kraj.

Kdor hitro da, dvakrat da...

Jugoslovanski izseljenci, ki živijo v taborišču za razseljene osebe v Bregenzu v Vorarlbergu v francoski coni Avstrije, so nam poslali sledečo prošnjo, da bi jo objavili:

„Jugoslovanski izseljenci, prosijo bralce „Koroške Kronike“ za majhne dobrovoljne prispevke, bodisi v obliki slaščic, otroških igračk, rabljenih oblek, zimskih čevljev, majhnih molitvenikov, rožnih vencev ali v obliki kakšnih drugih koristnih in lepih daril ali v denarju, ker bi želeli pripraviti mladini od enega do šestnajstega leta, starejšim osebam nad šestdesetimi leti in bolnikom, katerih je vedno dosti, malo božičnega veselja v tujini.

Vsem darovalcem dobrih in plemenitih src že v naprej tisočkrat hvala! Bog naj Vam bo plačnik in naj Vam da zdravje in srečo za dobroto, ki jo boste storili svojim revnim bratom v Kristusu. Kristus je rekel: „Kar storite dobrega mojemu najmanjšemu bratu v mojem imenu, to boste storili meni.“

Darove pošljite na sledeči naslov: Service Social P.D.P., (jugoslovanski oddelek) — Vorarlberg, Bregenz, Belruptstrasse 16, bar. I. — Avstrija

Dandanes traja takšno zdravljenje z vbrizgavanjem seruma proti steklini tri tedne. Poleg tega pa je tudi potrebno zdravljenje rane same. Le na ta način je mogoče sigurno preprečiti izbruh stekline pri človeku.

Ravno tako je nujno potrebno, pokončati steklo žival, čisto tudi vse na steklini sumljive živali dotičnega okolišja. In treba si je dobro zapomniti, da vsak vgriz od strani kakoršne koli sumljive živali lahko zastrupi človeka, akoravno ni videti na živali še nobene spremembe ali znaka bolezni! Nujno je potrebno takoj obiskati zdravnika, ki bo odredil vse, kar je potrebno za zdravljenje in ki bo tudi odredil preiskavo stekle živali, da prepreči nadaljnja okuženja ljudi od te bolezni, ki končuje smrtno — ako ni bila pravočasno zdravljena — z zelo velikimi mukami!

Dr. F.

Izpod domače lipe

(Kakor do sedaj, objavljamo tudi danes na tem mestu pisma naših čitateljev z dežele, ki izražajo njihova osebna mnenja in uredništvo nikakor ne odgovarja za vsebino.)

ŠKOFICE

Nekam zgodaj se je letos pojavil sneg, dan na dan sneži, sneg pa ne obleti za dolgo, kmalu ga raztopi dež. Dež in sneg pa že po starem računskem pravilu dasta mlake in brozge. Marsikomu so po hoji po teh brozgah že roke omahnile, ker noge niso marale trupla prenesti preko te mešanice snega z dežjem, preko te zdrčne in mehke tvarine. Sicer pa je ob takih potih najboljše ostati doma, je tudi najbolj varno, kaj lahko si človek zvije roko ali zlomi nogo in kdo naj bo odgovoren. Tako pa ostanemo lepo doma in dana nam je možnost, da vzamemo v roko svinčnik in našim bralcem „Kronike“ napišemo nekatere dogodovščine letošnjega leta.

Saj je bilo uradniku „Kronike“ že kar sitno, ko iz Škofič tako dolgo ni bilo nobenega dopisa. Že pred nekaj časa nam je nekako s „kolom“ namignil, pa še se nismo zganili, ker se še nismo mogli. To se pravi, nismo se smeli zganiti, ker nam je vsak dan donelo v ušesa: „Delaj in delaj!“ — Kaj preveč pa naj si urednik tudi ne domišlja, da je pri nas kaj posebnega dosegel s svojimi pismi. Tudi on nam ni prišel pomagat, ko smo v poletju težko delali, sedaj pa naj bo vesel, da smo mu vesti od celega leta skupaj kar na njegovo pisalno mizo spravili in se mu ni treba mučiti po naših blatnih potih.

Da imajo ženske še polne roke dela, nam ni treba posebej pripovedovati, to bralci že tako sami vedo. Tovsta repa, lepa rona (pesa), težke kap'sove glave — katere pa ne smete z našimi zamenjati — vse to je dalo in še daje obilo dela. „Hrušek“, to je krompirja je letos bilo kot že dolgo vrsto let ne. Toda pri nas že skoraj tako izgleda, da jih bomo morali kar sami pojesti. Grozna bolezen razsaja že celo poletje. Ni nas več veliko, ki imamo še kak repič v hlevu. Zato bo predelava krompirja v maščobo letos skozi svinjski želodec le v zelo omejenem obsegu možna in bo za časom kislih kumaric sledil čas kislega zelja. Sicer so oni, ki so jim zboleli „kolečji“ in so jih jim odpeljali, dobili nekako odškodnino, toda ta ne bo zadoščevala, da bi si mogli kupiti vso potrebno mast in pa goveje meso.

Seveda moramo tudi omeniti, da smo

se za volitve zanimali, saj smo državljanji. Pozimi bomo imeli ob dolgih večerih pač časa dosti premišljevat o delu, ki naj bi ga opravili naši poslanci in o politiki na splošno. O tem bi sicer že sedaj marsikaj radi napisali in bi tudi marsikaj mogli napisati, toda prihranimo si to raje za poznejši čas. Bomo vsaj imeli spet vzrok pisati.

Da pa pridejo tudi oni, ki vedno kaj novega radi slišijo, do svojih pravic, pa povemo, da imamo sedaj v Škofičah kar dva organista. Organistove posle opravlja večinoma še kar stari nas Štefan, ko pa Toni pridno na delo hodi. Je nadvse podjeten in bi najraje sezidal hišo kar s petdesetimi nadstropji. To pa nam še ni nič povedal, za koga tako skrbi! — V cerkvi pa imamo še tretji zbor, ki je najmočnejši in tako pride samo ob zadnjih nedeljah v mesecu do prave veljave. To so zlasti naši šolarji, ki se kar dobro postavijo, če so le volje in če so v cerkvi.

Naš g. nadučitelj se je ponesrečil pri vožnji z motociklom in leži že precej časa v sanatoriju, nadomestuje ga učiteljica gčna. Mack. S „knofiji“ pa orje učiteljica gčna. Liaunigg. O ta mladiča, naj bi doživela lepše čase! Naj ne bi hodila po sicer izhojenih, toda večkrat slabih potih. — Na občini smo doživeli znatne izpremembe. Kdor pa razmer pri nas ne pozna, ta ne bo tako hitro spoznal razlike. Kajti prejšnji župan se je imenoval ravno tako kot sedanji: Kopeinig. Morda pa ob prihodnjih volitvah doživimo še tretjo spremembo.

„Havžvamo“ kar dobro, medsebojna pomoč vse premore. Krme za živali je dovolj, pa tudi hrane za ljudi. Drv imamo tudi dovolj, saj je prejšnjo zimo v gozdovih precej drevja polomilo. Le to ne vemo, kdaj in kako bo naš g. župnik svoja drva spravil raz Turja. Pa tudi to bo nekako šlo, saj je tudi druga leta šlo.

Krstov smo imeli doma malo, komaj deset, večina malčkov hočejo že kar sedaj biti meščani; nimamo namreč babice. — Poroke smo imeli štiri. Pa še od teh sta šla dva para izven fare, eden na Klopce: Tomaž Martič in Terezija Rešei; drugi pa je odšel v Hodiše: Janez Orač in Mili Zlebnik. Želimo jim tudi tam obilo božjega blagoslova! Doma pa

sta ostala Franc Smolej in Cecilija Spendier ter Andrej Sellak in Franca Gabalier. Tudi tema paroma naj Bog nakloni milost in blagoslov! Kdaj pa se bodo spomnili še oni, ki imajo polovico za celoto? Upamo, da so v radiu poslušali p. Lombardija in so tako spoznali, koliko je njih sedanji „zakon“ vreden.

Umrlj pa so pri nas Šimen Humnik, mizar v Holbičah, star 69 let; Anton Langsteiner, star 80 let; Terezija Hanše, stara 37 let; Voranc Hafner, star 69 let, in pa Jožef Anderwald iz Paprač. Huda in težka je bila ločitev, edino vera na zopetno snidenje nas tolaži. — Povedati pa moramo zlasti Holanom, da je bilo pokopališče pri nas lepše pospravljeno kakor pa tam. Vse je bilo v cvetju, ljudi pa toliko kot še nikoli. Pevci so zapeli pesem, ki je razodevala ljubezen do rajnih. Sneg pa pokriva sedaj ves ta kras in naš ponos. Glasen opomin je to za nas, da se ne smemo zadovoljiti z minljivim vencem, da moramo biti sveče, ki dogorevajo v čast božjo in da se moramo potegovati za nestrohljivim vencem čednosti.

Nismo mogli biti brez tega, tudi pri nas smo morali proslaviti „praznik žetve — Erntedankfest“. Kako bi mogla biti lepa taka proslava, toda kaj je bilo? Ples v jutro. Komu so se „zahvaljevali“ in kdo jim more biti za to hvaležen? Premalo so se spomnili, od kod vsi darovi in pridelki zemlje!

Tako smo spet povedali nekaj vesti iz naših krajev. Pa še ne vseh, še se bomo oglasili.

ST. LENART PRI SEMMICH STUDENCIH

Dnevi tečejo in že se bliža kruta zima. Poljedelske pridelke smo vse spravili pod streho, saj je bila jesen izredno lepa, da že dolgo ne pomnimo take. Sedaj imamo za pisanje nekoliko več časa in tako spet lahko kaj napišemo.

Med tem časom smo bili v Celovcu, kjer smo peli v radiu. Sedaj se spet pripravljamo za novo oddajo in upamo, da bo tudi ta, tako dobra uspela, kot je prejšnja. — Povedati moramo tudi, da je bil naš radniški trio v Celovcu in vsi smo lahko z občudovanjem poslušali, kako lepo znajo igrati pri nas. Tudi naša vesela družina je bila z njimi in prikazali so nam, kaj vse zmorejo, če hočejo. Posebno lepo ubrano sta peli Majeričeva Tresca in Kvančnikova Marica. Prav nič nista zaostajali za ostalimi dueti, ki jih včasih slišimo v radiu. Upajmo, da se bodo skoro vsi kaj hitro spet oglasili.

Seveda ni šlo vse tako lepo, kot bi si

človek mislil. Marsikatero pikro in neumestno opazko so slišali pevci doma. Toda to naših pevcev ne bo potrla in ostrašilo, ostali bodo, kar so bili do sedaj, pa naj bo to komu prav ali ne.

Tudi novo „taberno“ smo odprli in sicer na Strmcu pri znani Arihovi družini. Seveda bo hudo tako daleč iti pit, toda sedaj pozimi bo že šlo, ker se bomo šli smučati in tako se bomo lahko pogreli in pokrepčali pri naših starih znancih.

Mraz pritiska iz vseh kotov in tako so morali tudi naši mizarji uteči pred njim; preselili so se od Čepoldovih h Kauharju, kjer je nekoliko bolj toplo. Res je to čudno, da naš mizarški mojster ne dobi dovoljenja za gradnjo delavnice in tudi hiše.

Tudi smrt ne počiva. Ugrabila nam je komaj tri dni starega fantka Krobatha Karla. K sreči so ga še prej krstili, tako da je sedaj srečen med angelci v nebesih. Družina ina sedaj enega priprošnjika več pri Bogu. Prizadeti družini naše iskreno sožalje!

Poleg tega imamo še marsikatero slavje v naši fari. Tako sta pred kratkim praznovala zlato poroko Špizarjeva iz Ločila.

V Radni vasi pa obhaja naš stari znanec in krojač g. Dermutz 35. obletnico, odkar je stopil s svojo ženo pred oltar. Obema paroma želimo k njunemu jubileju vse najboljše; naj ju ljubi Bog obrani še mnogo let!

Naše terice so končale s svojim delom v slovo so si še privoščile, da so poslale „roglico“ našemu najmlajšemu učitelju. V zahvalo je moral ta olajšati svojo denarnico, ko je moral tericam preskrbeti godca in pijače. No, sicer pa ta lahko da, saj nima za nikogar skrbeti, so si mislile terice.

CELOVEC

Kakor znano, se zdravi preč. g. stolni župnik kanonik dr. Rudolf Blüml pod vodstvom strokovno izurjenih zdravnikov v Lainzu blizu Dunaja.

Zdravstveno stanje gospoda kanonika je sedaj že mnogo boljše, kakor pa je bilo v Celovcu. Skrbne sestre strežajo bolniku s skrbjo, kakor je večja skoraj težko mogoča. Kljub temu da g. kanonik že boljše izgleda in se tudi dobro počuti, še nekaj tednov ne bo mogel zapustiti bolnice.

Zelo važno in razveseljivo pri tem je, da so končno zdravniki res ugotovili pravo bolezen in je zato omogočeno tudi pravilno in pospešeno zdravljenje. — Vsem številnim znancem in prijateljem gospoda stolnega župnika priporočamo, da se ga spominjajo v molitvi.

KLEMEN HABJAN:

JERČEVI GALJOTI

(Izviran roman)

35.

Deset tisoč brez obresti.

Ko so spustili Vorenca v grob, je tudi Uleš stopil iz vrste in spustil prst na krsto. Potlej se je nerodno prekrizal. Ko je dvignil glavo, se je ujel z Aleševimi očmi. Kakor da se jih je ustrašil, je poiskal Minčin pogled. Njene obvekanke oči so ga še bolj zmedle.

Za Jerčem veča...

Sam jo je mahnil po pogrebu na Zgornje Duplje in odšel po bližnjici proti svoji brvi.

Obvekanke Minčine oči so šle za njim. Bližnjica je bila zgledana od zadnjega dežja. Oprano kamenje se je belilo kakor kosti.

S frate je Uleš gledal proti svoji hiši. Nekaj temnega leži na njej. Kakor da je šel oblak čez sonce in zdaj marogaste sence plešejo po belem zidu.

Črepinjak mrzlo strmi v Globel.

Noč po Jerčevem pokopu je Uleš slabo prespal. Vso noč so prihajale Minčine oči in Aleševa košata postava.

Potlej so se Uleševe misli zadržile okoli desetih tisočakov. Kakor se je murčil, da bi se jih znebil, nič ni pomagalo. Izza tisočakov je gledal Vorenčev obraz s povešeno ustnico.

Koj zjutraj se je Uleš zgubil v mlin. Klopotanje sit, ropotanje, cviljenje vreten, vse mu je delo nekam dobro.

Na pamet je računal.

Najmanj osem tisočakov obresti bi že moral plačati od onih po krivem pridobljenih tisočakov.

Uleš se je ves zgrnil vase.

Vorenca Jerč bi jih moral dobiti. Zdaj ne bo več vstal. Naj jih zanese Jerčevki? Vsa vas bi s prstom kazala nanj.

Uleševe misli same uidejo na pravo pot.

Aleš je tudi Jerčev.

*

Teran in Uleš sta komaj zmagovala delo. Uleševka je dolgo molčala. Nazadnje je nekoč pri južini le kolcnila.

„Hlapca bo treba, da ti bo pomagal v mlinu.“

„Dobro bi bilo,“ je krehnil Uleš.

Potlej sta oba molčala.

Kakor brž je Uleš dvignil polzo in so zahrneli kamni, se je spet utrnila misel kakor vsak dan.

Aleš je tudi Jerčev.

*

Božič v Globeli je bil tako težak, da bi Uleš raje videl, ko bi ga to leto ne bilo.

Na Štefana je Uleševka popoldne odšla k Tancarju. Uleš ji ni branil. Strmel je za njo, ko je šla čez brv proti Dupljam na kolodvor.

Nekaj časa je sam postopal po hiši, potlej se je spustil v Podtabor. Ni imel občutka.

Pozno zvečer se je Uleševka vrnila. Uleš je ravno sam večerjal.

Tudi Uleševka je prigniznila.

Uleš je čakal na ženine besede.

„Minca ti vošči praznike.“

In čez čas.

„In Aleš tudi.“

Uleš počasi momlja pčico in z nožem,

s katerim je odrezaval kuhano svinjino, bobna po mizi.

Uleševka tehta besede. Misel jo stiska pri srcu, da se vsa tresé.

„Minca prosí, ko bi smela priti domov.“

Kar same so se ji izvile besede na mizo.

Nož v Uleševi roki obstane kakor prestrašen.

Nič ni rekla Minca. Toda Uleševka pozna moža kakor samo sebe. Kar ni Minca, je Uleš tak, da ga ni več moči spoznati. Zakaj bi ne poskusila. Beseda ni konj.

Potlej nož v Uleševi roki spet zabobna po mizi.

„Vrata so bila odprta, ko je odšla in so odprta, če bo prišla.“

„Pa Aleš?“ zabode Uleševka. Čuti, da jo v grlu duši.

„Sama si rekla, da bi potreboval... no, mlinarja.“

Uleševka je čutila, da ni upal reči hlapca.

Potlej se je v Uleševki nenadoma razvezal vek.

„No, no,“ se je čudno davil Uleš, vstal izza mize in odšel skozi vrata.

*

Koj drugi dan je Uleševka spet odšla k Tancarju. Aleš se je kar ustrašil.

„Se je kaj zgodilo, mama?“

„Veliko,“ je šlo Uleševki na vek.

Stopila sta v hišo. Minca je sedela za mizo. Kar stresla se je, ko je zagledala obvekanano mater.

„Križani Jezus, mama, kaj pa je?“

„Domov pojdi, Minca, oba pojdi. Ata je rekel, da kar pridita.“

Aleš je prestregel Minco, ki je oma-

hnila proti peči. Ko se je zavedla, je z nasmehom dahnila:

„Po Robežnico pojdi, Aleš.“

Še pred poldnem je pri Tancarju zavekalo. In je bila res punčka.

Dober teden prezgodaj.

Uleš je moral počakati.

*

Prišli so dva dni pred Svečnico. Pripeljal jih je Tancar. Aleš je bil vseskozi nemiren. Ko so zavili na Črepinjek, je stisnil fanta k sebi.

„Domu gremo, Alešek.“

Otrok je začudeno strmel v hišo, ki je ležala na dnu grape.

Ko je zapeljal Tancar na dvorišče, je Uleševka že stala na pragu. S solznimi očmi je Minca vzela najmanjšega in ga prekrizala.

Koj za Uleševko se je prikazal iz mlina Uleš. Čutil je, kako se mu šibé noge v kolenih.

Aleš mu je stopil nasproti.

„Dober dan, ata.“

Ni mislil, da mu bo rekel tako. Kar same so se zvalile besede z jezika.

Potlej mu je segla v roko še Minca. Nič ni mogla reči, samo vekala je.

„No, no,“ je mežikal Uleš in brez besede segel v roko še Tancarju.

Potlej se je sklonil k Alešku in ga vzel v naročje.

„No, pa pojdimo!“

Šele čez čas se je Aleš vrnil na dvorišče, razkromatal Tancarjevega konja in ga zapeljal v hlev.

Ko se je razgledoval po dvorišču, je prikobalil še Alešek.

„Ata.“

Aleš je stopil proti njemu in skupaj sta zakoračila nazaj v hišo.

Konec.

Mrtvi rod

(MAUSER KAREL)

V prihodnji številki bomo pričeli objavljati nov roman Karla Mauserja, našim bralcem že dobro znanega mladega slovenskega pisatelja — „Mrtvi rod“. Je to kmečki roman, ki obravnava zgodbo rodu, ki umira. Pisan je zelo preprosto in prepleten z lepimi ziljskimi izrazi. Vsebina je sledeča:

„Mrtvi rod“ je roman koroškega človeka, ki je še pred nedavnim živel, roman gruntarja, ki jih je bilo nekdanje še veliko. Človek, ves zraščan z zemljo, ne vidi drugega v življenju kakor bogatijo. Ljubezen se mu je zganila samo v prvi mladosti, koj nato je prišla kri rodov, strast po zemlji. Zemlja je bila pred ljubeznijo.

Stari Podlipnik je v mladosti sam čutil, da Podlipnikov rod trhleni. Prav zato je nemara v mladosti padel, a je greh zabrisal in se oženil po ukazu rodu. Iz preračunanega zakona se rodi en sam sin — Foltej. Bil je po materi premehak, da bi se očetu uprl. V očetu je bil spet glas rodu, ki je kazal v Čajno h gruntarju Pečniku.

V Folteju pa se je drugič oglasilo umiranje rodu in je v grehu šel za očetom, le da je bajtarsko Mojco iz Melvič hotel oženiti. Stari Podlipnik je strl njegov upor in ga oženil z gruntarsko. V zakonu ni bilo otrok, Podlipnikov rod je stal pred smrtjo.

Edini Podlipnikov otrok, otrok starega Podlipnika, je hodil kakor bebec po dolini in budil vest starega Podlipnika.

Ko je po šestih letih mlada Podlipnica zanosila, je v starem Podlipniku vstalo upanje, da bo rod ozelenel. Na porodu sta umrla žena in otrok.

Starega Podlipnika je zlomilo, mladi je vedel, da Podlipnikov rod ne potrebuje več zemlje, temveč samo še ljubezni.

Nezakonski Foltejev sin je prišel z materjo na zemljo, in ko je stari Podlipnik videl še rojstvo drugega Podlipnika, je vedel, da je rod rešen, da ima spet poganjke. Nori stric, sin starega Podlipnika, pa je pri Podlipniku našel, po čemer je žejalo nekoč njegovo mater: mir in ljubezen.

J. ANOUILH:

„Potnik brez prtljage“

V petek 18. novembra nas je celovško mestno gledališče seznanilo z enim izmed del priljubljenega francoskega dramatika Jean Anouilh-a, katerega umetniška dela uprizarjajo na vseh svetovnih odrih. Spoznali smo pretresljivo dramo, ki nosi simbolični naslov: „Potnik brez prtljage“ („Der Passagier ohne Gepäck“).

Pisatelj psihološko obravnava usodni problem človeka, ki je izgubil v vojni spomin in kot tak tragično spozna svojo nekdanjo mladost, polno nebrzdanega življenja. Kot mož „brez imena“ spozna slabosti človeške družbe, katero odkrije tudi v lastni družini in jo vsled tega odkloni.

Zgodba je življenjsko zrela in s svojo pretresljivostjo vzbuja skoraj grozo, a je vendar za razumne ljudi razumljiva. Zato je vsaka oseba, ki nastopa, vsak dogodek, ki se pojavi, bolj čustvena kot snovna vrednota in kot taka umetnino gradi. V vsej igri ni ničesar, kar bi mogli imenovati postransko, čeprav tvori snovno jedro osrednji lik Gaston — potnik brez prtljage, ki s svojo borbo nudi možnost in prijemališče za razplet povesti. Vse osebe so živo podane, značaji dobro očitani, potek dogajanja sicer dramatično razgiban — a verjetno zgrajen.

Tudi reševanje posameznih vlog je bilo zadovoljivo. Glavno vlogo Gastona je predstavil Horak, ki je z vso pretresljivostjo in popolnostjo začrtal človeka, polnega notranjih bojov. Prav tako je pokazala gospodična Agnes Busch odlično igro v vlogi Valentine. Njenega moža je predstavljal Martin Hirthe, ki je v vlogi in podajanju pokazal tenko-

čutečega moža. Omeniti moramo še elegantno igro Elfriede Roth, žal pa je motila njena premladostna maska. Ljubka kot vedno je bila tudi Ingold Platzer v vlogi Juliette. Vso pohvalo moramo izreči tudi gospodu Willi Dunkl-u, ki je uprizoritev pripravil do popolne izgrajenosti in tako pripomogel, da je delo doseglo velik uspeh na odru.

Obisk te predstave, tudi mladini, priporočamo!

IZPOD DOMAČE LIPE

(Nadaljevanje s 7. strani.)

ST. JAKOB V ROZU

Svatne, naša lepa podružnica pod Karavankami, rojstni kraj Miklove Zale, že skoraj petsto let niso doživele kaj takega kot v nedeljo 13. novembra. Od tedaj, ko sta se tam poročila Miklova Zala in Serajnikov Mirko. No, tudi Miklova poroka pred dvema leti je bila imenitna, toda sedaj — pomislite — so se poročili v svatniški cerkvi trije pari naenkrat in sicer trije bratrance. Pa še taki fantje, da vsem trem nevestam lahko čestitamo. In vsi so iz zavednih, vernih kmečkih hiš, tako da lahko upamo, da bodo tudi izročili svojim naslednikom, kar so njim zapustili naši značajni predniki.

Kdo so torej naši slavljenici? Prvi ženin, Jožef Stornik, je posestnik v Lešah in za življenjsko družico si je izbral Leopoldino Lesjak iz Svaten. Za priči sta bila Franc Obilčnik, župan iz Leš, in Gregor Gabriel, p. d. Petric iz Leš.

Drugi ženin je Janko Kajžnik, p. d. Gornji Strelec, posestnik v Svatnah. Ker so poti sedaj tako slabe, ni hodil drugam iskat neveste, ampak si jo je izbral v domači vasi: Ano Gabriel, p. d. Dobernikovo. Tudi tema poročencema je bil za pričo g. župan Franc Obilčnik, družbo mu je delal še Janez Fugger, p. d. Mikulov iz Hodnine.

Tretji ženin je pa županov sin Franc Obilčnik, p. d. Lipejev v Lešah. Tudi ta si je za nevesto izbral tako, katere dobre lastnosti in pridnost je imel od blizu priliko več let spoznavati: Francko Ferm. Bog že ve, kakaj je dopustil, da je morala Fermova družina od doma, kot Egiptovski Jožef. Zato, da je sedaj Francka dobila v Lešah pri Lipeju drugi, še lepši dom. Škoda le, če Francka ne bo več prepevala pri cerkvenem zboru, da bi jo vsi slišali, tako pa jo bo samo mož poslušal. Za priči pri tej poroki sta bila Franc Kajžnik, p. d. Mlinarič iz Breznice in Andrej Sereinig, p. d. Žofran iz Tešinje.

Vse tri pare je poročil preč. g. dekan Franc Šenk. Tudi „ohcet“ so praznovali vsi skupaj in je bilo prav prijetno. Posebna godba je skrbela za veselje in rajanje. (Bolj pozno zvečer pa smo doživeli še prav zanimiv ples, toda ne med

Gledališče

Začetek predstav ob 20:00

- 29. nov.: Orlov. Opereta.
- 30. nov.: Divji lovec. Opera.
- 1. dec.: Orlov. Opereta.
- 2. dec.: Družinski privesek (Familienanschluß). Burka.
- 3. dec.: Orlov. Opereta.
- 4. dec.: Orlov. Opereta.
- 5. dec.: Kino predstava.

BOROVLJE

V zadnji številki „Koroške Kronike“ smo poročali, da je zaradi slabih cestnih razmer ukinjen avtobusni promet na progi Borovlje—Sele in na progi Borovlje—Podljubelj. Ceste na označenih progah so bile namreč zasnežene.

Poštna uprava sedaj sporoča, da je do nadaljnjega avtobusni promet na označenih avtobusnih progah spet vzpostavljen.

OTVORITEV ZOBNE PRAKSE
Dentist Emil Perz naznanja cenjenemu občinstvu, da je otvoril zobno prakso v Železni Kapli (Eisenkappel) št. 167. — Ordinira dnevno od 8—12 in od 14—17 ure.

Najboljše modno blago in perilo

Celovec - Klagenfurt Burggasse

Kinder FOTO Ella Petrykiewicz
FOTOGRAF
BELJAK - Villach

Nov naslov: Postgasse 3, Tel. 49-36

Poročne in darilne slike ter slike za legitimacije. Izvrševanje fotoamaterskih del.

Zaktevajte Finkeustener

testenine, domači kakovostni proizvod

KÖNIG-PECILNI PRASEK!
Pogača kot švicarski sir?
Ne! Švicarski sir ima velike in male luknje. Močnata jed pa mora biti drobno luknjičava in rahla. V König-pecilnem prašku so pa snovi, ki testo rahljujejo in dvigajo, tako porazdeljajo, da učinkujejo povsod enakomerno. Iz tisočev mehurčkov nastanejo potem tisoči luknjic, pogača je lahka kot pero in jo je užitek gledati in jesti. Zato za prihodnjo močnato jed ne kupite „kateri koli“ pecilni prašek. „König“ je pecilni prašek rahlih pogač in kolačev, kajti:
König je najvažnejši dodatek za peko!

svati, kjer so nekateri dobili bolj čudne obraze.)
Vsem trem parom kar največ želimo! Svatnam pa čestitamo k taki slovesnosti!

Omenimo naj še poroko, katera se je vršila prejšnjo nedeljo in je pomembna ne samo za poročenca, ampak za vso faro in vso Koroško. Saj je ženin Janko Janežič, naslednik velikih kulturnih in gospodarskih delavcev, znanih Janežičevih. Tudi Janko sam se vedno bolj uveljavlja pri vseh naših gospodarskih in prosvetnih društvih in tako nadaljuje pomembno delo svojih prednikov. Nevesto si je poiskal v Veliki vasi: Avgusto Schüttelkopf, p. d. Pokovo. Kot priči sta bila oba strica Jakob Janežič in Janko Schüttelkopf. Poročil ju je v Veliki vasi g. dekan Šenk, poročno mašo pa je imel g. Tevžej Nagele, župnik v Mariji na Zilji. Ker je dobil Janko tako pridno in dobro ženo, katera bo podpirala tri vogle pri hiši, se bo Janko, tako upamo in želimo, še bolj lahko posvetil delu za splošno korist. Janku in Gusti iskreno čestitamo in sreče, zdravje in blagoslova želimo!

Hvala Bogu, da si naši fantje in dekličice ustvarijo nove družine, zakaj najboljše so že izmučeni in legajo k večnemu počitku. 9. novembra smo pokopali Kravcarjevega očeta iz št. Petra. Bil je tista trdna korenina, ki stoji globoko v svoji zemlji in črpa moč iz vere in ga noben vihar ne odtrga od poštenja in cerkve in njenega nauka. 40 let je bil cerkveni ključar. Najlepše pri njem pa je bila njegova dobrota, prijaznost in vedna pripravljenost, vsakemu pomagati. Takih značajnih, dobrih, vernih in zavednih mož potrebujemo. Naj nam jih Kravcarjev oče izprosi pri Bogu! Kravcarjevi družini naše sožalje!

Radio Schmidt
Prodaja - popravila žarnice
Vaša strokovna trgovina
CELOVEC - Klagenfurt
Bahnhofstraße 22 - Telefon 29-48

Barve, lake, emajle, laneni fičenč, slikarske in pleskarske potrebščine

kupite najbolje pri **PETER DE CILLIA**
FELDKIRCHEN - Telefon 73
in pri podružnici:
Celovec-Klagenfurt, St.-Veiter Straße 35 - Tel. 28-38

VEDNO VELIKA IZBIRA
ORIENTALSKIH IN PERZIJSKIH PREPROG,
na roko vozlanih in zametnih (velournih) preprog ter tekačev. Blago za pohištvo, zavese, pregrinjala za mize in divane. Popusti za preprodajalce, hotele in gostilne. — Plačilne olajšave. — Dajemo v to stroko spadajoče nasvete za opremo sob, po želji tudi na licu mesta.

Strokovna trgovina za preproge, pohištveno blago in zavese
DIR. JOSEF RADLMAYR
BELJAK - VILLACH
TRGOVINA NA DROBNO: POSTGASSE 3 TELEFON 47-67 - 4447